П.l
h-19

p94.

ԹՈՒՂԹՔ

Սբյն Իգնատիոսի ած
ազգեաց մրտրսի ան–
տիոքայ Եպսի·

՚ի Վեհապետուէ Տն
Ղուկասու Արքեպսն
Կաթուղիկոսի ամ
Հայոց·

Եւ ՚ի Պատրիարքութե
Սրբոյն Սաղիմայ՝ Տն
Յովակիմայ Արհի
Եպսի·

Տպեալ հրմնւ Տն
Զաքարիայ ազգա–
սէր Պատրիարքի կոս
տանդնուպօլսոյ·

1783

Յառաջաբան առ ընթերցողս.

Սովորին միշտ մանկունք վար-
ժարանի մերոյ եկեղեցւոյն քանի
զչափ առնուլ իմաստուն վարժապե-
տացն և որք կիրթքն են լեալ 'ի
գիտութիւնս հռետորական ուսմանց
աստուածայնոց գրոց և աստուածայինն մեր հա-
ւատոյ աստուածպաշտութեանց։ Մեծացն
ասեմ այնոցիկ որ աստուածանման կեցին
յերկնի և հաստատեցին զեկեղեցի Մեր
որք լոյս աշխարհի եղեն ըստ ասացելումն
և աղ Երկրի և սիւնք հաւատոյ և
հիմունք Մերոյ եկեղեցւոյ. յորոցն
մի էր և աստուածազգեաց մեր հայրապետն
Իգնատիոս ընկալեալն 'ի Քրիստոսէ 'ի գիր-
կս, որ հնչեալն 'ի բերանոյն Աստուծոյ. ի-
մաստուն վարժապետն և դաստիարա-
կըն մանկանց սիոնի։ Որում և
որք նման իցեն նմա այն ունին ման-
կունք Սրբոյ եկեղեցւոյ բազմաւ
ըղձիւ գիտել զչափ վարուց նոցա
և ունկնդիր եղեալ հետևել ու-

ման

ման և բանից նոցա․ որպիսի ոք էր
և իմաստուն աշակերտն Սրբոյն պօղո-
սի մեծն ղուկաս․ իբրև զի աւէր
կամ եղև աւէ և ինձ որ իսկզբանէ
զհետ երթեալ էի ամենայն ճշմարտութեամբ
բանիցն այնոցիկ․ որպէս աւանդե-
ցին մեզ որք ՚ի սկզբանէ ականա-
տեսք և սպասաւորք եղեն բանին
կարգաւ գրել քեզ․ քաջդ թեո-
փիլէ․ և նմին իսկ ասէ լեալ ամ
իմաստից տենչացող աշակերտ Քրիստոսի
զհետ երթայ բանից սրբոց առաքելոց
և մարգարէից և հարց սրբոց․ հրա-
ժարեալք ըստ խրատու Սրբոյն պօղո-
սի յամենայն առասպելեաց հերձուածոց
և յամենայն պառաւական բանից ողջէտ
և անձնահաճ արանց որք և ՚ի ժամա-
նակս հինս եւս գտանէին, որպիսի
ոք դիոտրէփեան էր և սիմօն․ այլ
ոք երիմաս մոգն էր և շրջօղ հրէայ-
քըն և այլք․ և որպէս պատմէ սրբն
պետրոս, լինէին աւէ և սուտ մար-
գարէք ՚ի ժողովրդեանն որպէս և

այժմ

այժմ 'ի ձեզ լինիցին սուտ վարդապետք. և այլք այսպիսիք բանք յոլովք, որք սակս անմտից և ապականեալ արանց ասացեալք. յորոց 'ի բաց կան միշտ որք զուղիղն խորհին և կամք են նոցա յար լսել այնոցիկ որք լուան յայ, ուսան 'ի քնէ և լցեալք եղեն շնորհօք հոգւոյն սբյ. յորոցն կարգի են և ուսումնասէր մանկունք հայաստանեայցս սբյ եկեղեցւոյ. որք 'ի սկզբանց անտի 'ի քնէ և սբց առաքելոցն 'ի Թադէոսէ և 'ի Բարդուղիմէոսէ և 'ի Սբյն Գրիգորէ մեր լուսաւորչէ ամենա ճշմարիտ սրտիւ զհետ եղեն ճշմարտութեանն և բանից այնոցիկ որք սպասաւորք և ականատեսք եղեն բանին այ տն մերոյ յսի քսի ըստ գրելոյն սբյն Ղուկասու. Այլ զի ընդ այսու ժամանակաւ հաւաքիւր երանելլին Իգնատիոս 'ի բանս իւր եթէ իցեն արդարև նորա թուղթք ածաշունչք և խրատականք գրեալք

սա

առ եկեղեցիս, 'ի ժամանակի մար-
տիրոսութեանն իւրոյ. և թէ գոն
առ մեզ նոյնք թուղթք. 'ի նախ-
նեաց մերոց 'ի Սբյն խաչակայ պար
թևէ և 'ի մեծէն Եւրոպայ և յա
շակերտաց նոցին թարգմանեալք. (ո-
րոց յիշատակն օրհնութեամբ եղի-
ցի ը̄ գրոյն և աղօթիւք նոցա տէր
մեզ ողորմեսցի.)

Ուստի և 'ի տուփս սիրոյ վառեալ
բազմաց 'ի մանկանց Սրբոյ եկեղեց
ւոյս հայաստանեայց, ճեպէին գիտել
զնոյնս և առնուլ զճաշ բանիցն սբյն.
որոց և հետևիլ հոգւով իբրև
բանից սրբոց Առաքելոց և Մար-
գարէից.

Այլ զի ը̄որում 'ի բազմաց անցելոց
'ի վ̄ր ժամնկց 'ի դէպէ իրաց և իրա
կութեանց անհետ լինիլ կամ նո-
ւազունս գտանիլ. ըստ այսմ սարա
սի և վասն թղթոցս գոգցես գո-
մինչ զի համարեա թէ զկնի բազում
աշխատանաց և հետամուտ գոլոյն մե

 րոյ

բոց ՚ի գիւտս ամենայնից թղթոցս
՚ի ձեռն բարեկարգական և խնամատարենից
մեծաշնորհաւոր գործի Մաթէոսի և
տպագրողի (որ և մի էր ՚ի օծրաշա-
բացն ամենայնին բանիցս. որ և անդու-
լ աշխատեցմամբ ջանաց ՚ի գիւտ թղ-
թոցս զորս և եած ՚ի լոյս ժամանա-
կութեամբ տպագրութեան) հազիւ
թէ զհինգ օրինակս հինս և ընտի-
րըս միայն կարացաք գտանել. յորոց
կարի խուզմամբ որոնեալ հանաք
զանանս սխալմունս ՚ի գրչաց ներ-
մուծեալս. զի էր ինչ զի երկո-
քումբք օրինակօքն զերծան ստուգե-
աք. և էր զի երեւքն զերծուան. և
էր զի միում ՚ինորացանց հետեւեաք.
և այսպէս ՚ի հնգից անտի ստուցեալ
օրինակաց նախակինից հանաք զմեցե-
բորդն բարւոք ստուգեալ. բայց և
զամենս հարաւ և զխոնարհմունս
անուանց և բայից թողաք ըստ հնո-
յն սովորութեան. և ըստ այսմ
կերպի ընթացուցաք զթուղթքս ըն-

 ատ

սաւոր բանից սրբոյն իգնատիոսի Թուղթ 13. որք են այսոքիկ. Նախ զԹուղԹ մի գրեալ նորին առ զմիւռնացիսն առաջներորդ. Երկրորդ առ պօղիկարպոս Սրբազան եպիսկոպոս զմիւռնիայ քաղաքին առաջներորդ. Երրորդ յեփեսոս քաղաք առաջնորդ. Չորրորդ 'ի մագնիսիա քաղաք առաջնորդ. Հինգերորդ 'ի տրալլիանոս քաղաք առաջներորդ. Վեցերորդ 'ի Ֆիլատելփիայ քաղաք առաջներորդ. Եօթներորդ առ Հռոմ քաղաք. Ութերորդ յանտիոք ասորոց. Իններորդ մարիայ կնոջ միոյ 'ի կասպալոն քաղաքէ՝ առ իգնատիոս երանելի գրեալ. Տասներորդ պատասխանի Թղթոյն մարիայ, երանելոյն իգնատիոսի գրեալ. Մետասաներորդ 'ի տարսոն քաղաք. Երկոտասներորդ առ սուրբն սարկաւագ. Երեքտասաներորդ 'ի փիլիպպոս քաղաք. որք 'ի ձեռս մեր եկին: Այլ մնացորդք Թղթոցն նորին զորս ոչ կարացաք գը-

տա

տանել են այսոքիկ․ որք են Թուով
9․ Ա, առ սբն յօհաննէս առաքեալ
և աւետարանիչ․ Բ, առ նոյնն դար
ձեալ․ Գ, առ սբ կոյս մարիամ ած
ածինն․ Դ, առ եփեսացին երկրդ․
Ե, առ մագնիսիացին երկրորդ․
Զ, առ տրալլիանացին երկրորդ․
Է, առ փիլադելփիացին երկրորդ․
Ը, առ զմիւռնացին երկրորդ․
Թ, առ պօղիկարպոս եպսկն զմիւռ
նոյ երկրորդ․ զի ՚ի բուն օրինակն
յունաց՝ են նորին Թուղթք, 22․ Իսկ
մերս ասաէն այժմ այսքան․ Իբր է
Թէ արդարև են իսկ Թուղթքս սբյն
իգնատեայ գրեալք ՚ի ժամանակին
յորում եղանէր նա յասորոց անտի
՚ի հռոմ ՚ի ժամանակս տրայիանոսի
ամպարշտի վկայել վս անուան տն
մերոյ յսի քսի․ ունիմք այժմ ըզ
վկայս մեծամեծս․ Նախ զսբն դիո
նեսիոս՝ որ գրէ ՚ի գիրս ածային
անուանց ՚ի չորս գլուխն ՚ի ժա բնա
բանին յաղագս Թղթոյն որ առ հռօ

 մայ

մայեցիսն 'ի ճառն ա̃ծայնոցն տռփ_
մանց. և զի թուեցաւ ասէ ոմանց
առ 'ի մէնջ սրբազնաբանողաց՝ ա̃ծ_
այնագոյն լինել զտռփմանն անուն
քան զսիրոյն. քանզի գրէ և ա̃ծ_
այինն Իգնատիոս, եթէ իմ տռփումն
խաչեցաւ. Երկրորդ՝ զԵւսեբի Պամփ
իլացին որ գրէ յեկեղեցական պատ
մագրութեան իւրում 'ի յերրորդ
դպրութեանն 'ի յերեսուն և վեց
պրակին վասն ոմանց թղթոցն ս̃բյն
Իգնատիոսի յորում յայտնէ և զան
ուանս ս̃բց եպիսկոպոսացն, այս է ըզ
Պօղիկարպոսի, զՈնեսիմոսի, զԴա_
մայի, և զՊօղըբուոսի որք էին 'ի
ժամանակին յայնմիկ լեալք եպիսկո
պոսք քաղաքացն զՄիւռնոյ, Եփեսո
սի, Մանգնիսեայ և Տրալլիանոսի.
Նաև վասն Հռօմայեցւոց թղթոյն ըզ
յոլովս. Երրորդ՝ գրէ երանելի հայ
րապետն մեր ս̃բն Պետրոս գետա_
դարձն 'ի կարգս մանկտեաց 'ի շա_
րակնոցին վասն Հռօմայեցւոց թղ_

թոյն

թոյն այսպէս առելով՝ որ զբաժակն անմահութեան սիրոյ քոյ արբեալ երանելին Իգնատիոս ոչ ցորեան ած̄-ոյին գազանաց մանրեալ ժանեօք հաց ս̄բ գտանէ ա̄յ. Չորրորդ՝ յայտնի են առաքելական թուղթքս ս̄բյն Իգնատիոսի գոլ ՚ի լիակատար պատմութիւնս ս̄բյն որ ՚ի Ճառընտիր գրեքն հայոց և մասն ինչ յայսմանուլն ՚ի դեկտեմբ" ժէ. Հինգերորդ յայտնի են բանքս ս̄բյն Իգնատեայ գոլ. Նաև ՚ի թղթոցն. զի ըստ շաւղաց Առաքելոցն առաքելոցն են բանքս և մանաւանդ ս̄բյն պօղոսի. որում յար և նմանք են համայնք բանք ս̄բյս. պատուէրքն, յորդորքն խրատքն, ողջոյնքն և այլքն ամենայն. Վեցերորդ՝ վկայեն թարգմանութիւնք թղթոցս որպէս և գրեցաքն նախ յերանելի թարգմանչացն մերոց գոլ. Եօթներորդ՝ զի ունին զթուղթքս զայսոսիկ և յոյնք ընդ ձեռագրացն և ղոպէտալսն զորս և կոչեն գրե- սյես

ինչպատիւ Եփիփանիոսէ՝ (որ թարգմա
նի նորին ինդնատիառի թուղթք) որք
են թուով ԺԲ ըստ յառաջագոյն
կանխելոյն մերոյ յասելն ՝ի շարս
թղթոցն. եւ թէ զերեքտասանն եւ
եթ կարացաք գտանել. որոց եւ սի-
րաշար եղեալ բարեպաշտից ոմանց
եառուն ՝ի տպել ՝ի զուարճութիւն
մանկանց նոյ եկեղեցւոյ որոց եւ
ըղձոշակն առեալ բարեպաշտօն ու-
սումնասիրացդ եւ որք սիրէքդ զվե-
րնցեալն ՝ի քնէ զերանելի ածաղ-
գեայն՝ ըստ գիպելոյ բարեպատեհ
ժամու եւ զայլս թուղթս նորին զմնա
ցորդսն ՝ի ռետորակէս ՝ի ձեռն ա-
ծեալ լուացուցանելոյ էք (ըստ յու-
սոյն մերոյ կամօքն այ) զռետորակէս.
Որոգայս որոյ եւ որբաղրող թղթո
ցըս եւ շարող բանիցս Սինաս ե-
պիսկոպոս բագրեւանդա եւ բնիկ մի-
աբան Սէյ լուսակամփ Թառայն
Էջմիածնի եւ Նուիրակ Կոստանդնու-
պօլսոյ, սիրով խնդրեմ ՝ի ձերոց-

մա

մաքուր սիրոյ հոգալ վասն մնացոր_
դացն 'ի ընուղ տեառնակիս. Երախ_
տագէտ եղեալ Նախնի հարցն մե_
րոց Ս̃բց և երանելեաց. որք աշխատ
եղեալք Թարգմանեցին զնոյնս յու_
սումն վարժարանի որդւոյ եկեղեց_
ւոյս հայաստանեայց. որոց 'ունիմք
զպարտաւորութիւն ոչ զլանալ զե_
րախտիսն. այլ հատուցանել զպարտ_
սն ըստ սրբազան առաքելոյն խրա_
տու. զի լինիցիմք արդարև որդիք
հարազատք հոգևոր հարցն մերոց
Ս̃բց. որպէս զի և բարերար հայրն
Երկնաւոր նոցին մաղթանօքն պար_
գևեսցէ մեզ զբարիս 'ի ձեռն բա_
րեգործ որդւոյն իւրոյ միածնի
պարգևօք ամենազօր Ս̃բ հոգւոյն ճշ_
մարտի. որում փառք և երկրպա_
գութիւն մշտնջենաւոր օրհ_
նաբանութեամբ այժմ և
միշտ և յաւիտեանս
յաւիտենից
Ամէն.

Թուղթ երանելւոյն Իգնատիոսի ա՟ծազ-
գեաց Եպիսկոպոսի Անտիոքայ, գրեալ ըստ
եւրոպանչիւք քաղաքաց. յորժամ ելանէր վկայ
եւ 'ի Հռոմ 'ի թագաւորութեանն
Տրայիանոսի.

Առ Զմիւռնացիս.

Գլուխ, Ա.

ԻԳՆԱ

ՏԻՈՍ ՈՐ Ի ԱՍՏՈՒԱԾԱԶԳԵԱՑ· Եկեղեցւոյդ Աստուծոյ Հօր, և սիրելոյ որդւոյ նորա Յ՟սի Ք՟սի

Որ

Որ է ՚ի զմբեռնիս աճեցուց, և հանգուցեալ է ամ շնորհօք. Այլ կատարեալ է հաւատովք և սիրով և ոչ է պակասեալ միով իւիք ՚ի պարգևացն Քրիստոսի, և արժանի է Աստուծոյ, և զգեցեալ է զսրբութիւն անարատ հաւատով և բանիւ Աստուծոյ՝ բազում ողջոյն.

Ե Փառաւորեմ զՅս Քս. որ այսպէս իմաստնացոյց զձեզ. ստուգեալ եմ վասն ձեր եթէ հաստատեալ էք անշարժ հաւատով. իբրու թէ ՚ի խաչ տն մեր Յսի Քսի բևեռեալ էք մարմնով և հոգւով. Այլ կատարեալ էք սիրով արեամբն Քսի, և զօրացեալ էք ՚ի սէր մեր Յս Քս, որ եղև ՚ի զաւակէ Դաւթի ըստ մարմնոյ, և է որդի Աստուծոյ բնութեամբ և զօրութեամբ. Որ ծնաւ ճշմարտապէս ՚ի կուսէն Մարիամայ. և

՚ի յանշարժ հաւատոյն

մեր

մկրտեցաւ ՚ի յորդանան ՚ի Յովհան
նէ, զի կատարեսցի ՚ի ձեռն նորա
ամենայն արդարութիւն. Եւ ճշմար
տապէս բեւեռեցաւ մարմնով ՚ի
Խաչին վասն մեր, յաւուրս պոն
տացւոյ Պիղատոսի և հերովդեսի
չորրորդապետի, յորմէ պտղոյ և
մեք եմք. Եւ ՚ի նշանէ այնմ՝ որ
արժանաւորեաց զմեզ երանութեն
Ածութեանն. բարձրացուցեալ նշան
ծի յարութեամբն իւրով. Սրով
և սրբեաց զհաւատացեալս, եթէ
՚ի հրեից՝ և եթէ ՚ի հեթանոսաց,
վասն միոյ մարմնոյ որ է եկեղեցի.
Զայս ամենայն չարչարեցաւ, առ
՚ի կեցուցանել զմեզ, և ճշմարտա
պէս յարեաւ ՚ի մեռելոց: Եւ ոչ
որպէս ոմանք ասեն՝ որք ոչն հաւա
տան, եթէ կարծեօք իմն չարչարե
ցաւ. որ ինքեանք իսկ են կարծիք
և ըստ իւրեանց մտաց դէպ լինիցի
նոցա. և եղիցին անմարմինք իբրև
դևս. Իսկ ես և յետ յարութեն

[illegible]

'ի մարմնի գիտեմ և հաւատամ ըզ-
տէրն. Վասնզի յորժամ առ Պետ-
րոսեանսն եկն՝ ասէ ցնոսա, շօշափե-
ցէք զիս և տեսէք զի ես նոյն եմ,
և ոչ եմ ոգի առանց մարմնոյ. Եւ
յայնժամ մերձեցան առ նա և հա-
ւատացին որք հաղորդեցանն և ճա-
շակեցին նախ զմարմին և զարիւն
նորա. վասն և արհամարհեցին զմահ.
Եւ յետ յարութեան եկեր և արբ
ընդ նոսա, և էր մարմնով և հոգ-
ւով, և միաւորեալ ընդ Հօր.

Գլուխ, Բ.

Զայս գրեմ առ ձեզ սիրե-
լիք, քանզի գիտեմ եթէ
և դուք այսպէս հաւատայք, և կան-
խամ զգուշացուցանեմ զձեզ 'ի
մարդակերպ գազանաց անտի. Որ
ոչ միայն թէ ընդունելով չէ պարտ
ձեզ ընդունել զնոսա, այլ թէ
հնար իցէ, և ոչ հանդիպելով

հաղորդել նոցա, բայց միայն աղօթե-
լով աղօթել վասն նոցա, թերևս
ապաշխարեսցեն. համարիմ թէ՝ և
այս դժուարագոյն է նոցա.

Նաև ՚ի վերայ այսոցիկ՝ միայն Յսի
Քսի գոյ իշխանութիւն. զի նա է
ճշմարիտ կեանք մեր.

Իսկ՝ եթէ կարծեօք գործեցան այս
ամենայն ՚ի ձէնէ, ապա և ես կար-
ծեօք եմ կապեալ. և ընդդէմ մատ-
նեցի զանձն իմ ՚ի մահ, և ՚ի խայտա
ռակման գազանաց հրոյ և սրոյ.

Զի որ մերձաւոր է սրոյ՝ մերձա-
ւոր է և աստուծոյ. և եթէ իցէ ՚ի
մէջ գազանաց՝ առ Այ է.

Բայց միայն յանուն Յսի Քսի, և
վասն նմա չարչարակից լինելոյ, ամ
համբերեմ. այնու որ զօրացուցանէ՛
զիս Յս Քս Այ մեր.

Զի եթէ ոմանք յանդիմանութենէ
ուրանան զնա, նոյնպէս և նա ինքն
զնոսա ուրանայ. որք են ՚ի կողմն
մահու առաւելքեալ, քան ՚ի ճշմար-

տութեանն.

Զի՛ ոչ անսացին մարգարէութեան մարգարէիցն, և ոչ օրինացն մովսեսի. այլ և ոչ այժմ Սրբոյ Աւետարանին. որք և ոչ 'ի գիրս մեր հայերն, զոր ոմանց ոմանց ուսուցանեմք. Արդ՝ և վասն մեր այսպէս խորհին՝ զինչ օգուտ է ինձ, եթէ ոք զիս փառաւորէ, և զտէրն իմ հայհոյէ. և ոչ հաւատայ եթէ մարմին զգեցաւ:

Իսկ որ այսմ ոչ հաւատայ՝ ուրացող է կատարեալ, և ինքն զգեցեալ է զմահ:

Արդ՝ զանուանս անհաւատից ոչ է բարւոք ինձ գրել, քան լռել ինձ՝ և յիշել զնոսա մինչև ապաշխարեսցեն, և հաւատասցեն զչարչարանս փրկչին մերոյ, որ է յարութիւն մեր: Մի՛ խաբէք, զի և երկնաւորք և հրեշտակացն փառք, և իշխանքն՝ երևելիք և աներևոյթք եթէ ոչ հաւատան յարիւնն Քի՛ի՝ դա-

տապարտեսցին. որ բաւական է տա
նիլ տարցի.

Ջանամք և մեր՝ է լրումն ամի, և
չիք ինչ առաւել քան զնոսա.

Նմին առէք և զոյս օտար են մօք
՚ի շնորհացն Աստուծոյ, որ եհաս
առ մեզ. Թէ որպէս են հակառակ
կամացն Աստուծոյ և սիրոյ նորա.
Նոյն ոչ ունին հոգաբարձութիւն
որբոց և այրեաց, նեղելոց և կապե-
լոց, քաղցելոց և ծարաւելոց. և
հեռացեալ են ՚ի գոհութենէ և
յաղօթից. զի ոչ հաւատան գոհու-
թեանն, որ է մարմին և արիւն փրկ
չին մերոյ Յսի Քսի. որ չարչարե-
ցաւ փոխանակ մեղաց մերոց, զոր յա
րոյց Հայր քաղցրութեամբ իւրով.
Իսկ որք ընդդէմ են պարգևացն
Աստուծոյ, ՚ի քննելն իւրեանց մեռա
նիցին. Բարւոք էր նոցա սիրել
զչարչարանս նորա և կեալ.

Արժանի է ձեզ հեռանալ յայնպիսի-
եացն, և ոչ բանիւք անգամ խօսել

Եւ յո ղոգո ոգո- դի ոչ է փոյթ նոցա.

ընդ

ընդ նոսա առաջի ժողովրդեանն.
Նայեցարուք 'ի մարգարէսն. Եւ առաւել յԱւետարանն յորս Ճառի փրկութիւնն մեր. և կատարէ զյարութիւն մեր.
Այլ յերկմտութէ փախերուք որպէս 'ի գլխոյ չարեաց.

Գլուխ, Գ.

ԱՄԵՆԵՔԵԱՆ Եպիսկոպոսի հնազանդ լերուք որպէս Յի Քի և Հօր Այ. և քահանայից իբրև առաքելոց Քի. և 'ի սարկաւագաց պատկառեցէք իբրև 'ի հրամանէ Այ.
Այլ մի ոք գործիցէ ինչ առանց եպիսկոպոսի յեկեղեցական գործոյ. Ճշմարիտ պատարագ համարեսցի՝ որ ինչ յեպիսկոպոսէն գործիցի. կամ յայնմանէ՝ որ 'ի նմանէ գործել հրամայի.
Ուր և երևի եպիսկոպոսն՝ անդ և զկնի ամ ժողովն. որպէս թէ ուր

իցէ

իցէ Յս̅ի Ք̅ի, անդ իցէ Կաթուղիկէ
եկեղեցի.

Չէք իշխանութի̅ առանց եպիսկո_
պոսի ումեք, ոչ մկրտել զոք, և ոչ
առնել հանդիստ. բայց զոր ինչ
նա քննեսցէ՝ այն է հաճոյ Աստու_
ծոյ. զի լինիցի ճշմարիտ և հաւա_
տարիմ, զոր ինչ և գործիցէք.

Արդ՝ պատշաճ է արթուն կալ, մինչ
դոյ ժամանակ ապաշխարութեան.

Բարւոք է ճանաչել զԱ̅ծ և զեպիս
կոպոս. և որ պատուէ զեպիսկոպոս՝
պատուի ՚ի յԱստուծոյ. և որ
գործէ ինչ և ծածկէ յեպիսկոպո_
սէ՝ ծառայ է նա սատանայի.

Ամենայն ինչ ձեր շնորհօք առաւե
լուցու, որպէս և արժանի էք. զի
յամենայնի հանգուցէք զիս, և զձեզ
հանգուսցէ Յս̅ Ք̅ս. զի ՚ի մերձե
նալս իմ առ ձեզ. և ՚ի հեռանալս
իմ ՚ի ձէնջ՝ սիրեցէք զիս.

Փրկեսցէ զձեզ Ա̅ծ զի արժանի լի
նիցիք այնմ, վասնորոյ զամենայն ինչ

համբերէք.

Զփիլոնն և զագրիոսն և զագաթա-
փոդ որք հետորդք եղեն ինձ ՚ի Քս,
բարւոք արարէք, զի ընկալայք իբրև
զպաշտօնեայս Աստուծոյ, և նոքին
իսկ գոհանան առ Տր վս ձեր, զի
հանգուցիք զնս ամ իրօք. Ձեզ ինչ
ոչ կորնչի. Հոգիս իմ եղիցի փոխա
նակ անձանց ձերոց. և զկապանս իմ
զոր ոչ արհամարհեցիք, և ոչ ամօթ
համարեցարուք. և ոչ զձեզ յամօթ
համարի՝ կատարեալ յոյսն իմ Յս
Քս. Աղօթք ձեր եհաս ՚ի յանտիոք
ասորւոց, վս զի անտի կապեալ եմ
կապանօք, որ հաճոյ են Այ.

Ողջոյն տամ ամենեցունց. և ոչ եմ
արժանի կոչիլ մի ՚ի նոցանէ, զի նուա-
ստ եմ քան զամենայն մարդ.

Արդ՝ կամօք իմ արժանաւորեցայ՝
ոչ ՚ի մտաց, այլ ՚ի շնորհացն Այ. զոր
աղօթեմ զի լիութի տացի ինձ. և
աղօթիւք ձեր արժանաւորեցայց Այ.
Եղիցին կամք ձեր կատարեալ յերկրի

և

և յերկինս։

Վայելուչ է ձեզ ընտրել յեկեղեց-ւոյ ձերում կարապետ՝ առ ՚ի յեր-թալ յատորիս և ուրախանալ ընդ նոսա յողջոյնս իւրեանց. զի ընկալան զմե-ծութիւնս իւրեանց, և տուեալ նոցա կատարումն անձանց իւրեանց։

Այժմ տեսանեմ ես գործ մի համոյ այ ոպ զի առաքիցէք զմի ոք ՚ի ձէնջ հան-դերձ Թղթով ձերով, զի փառաւոր առնիցէ զՔս ընդ նոսին, վասն անդոր-րութեան օրոյն՝ որ եղև նոցա, և հա-սին ՚ի նաւահանգիստ ազօթից ձեր։ Քանզի կատարեալ էք, և զկատար-եալն խորհիք և կամիք զբարին գոր-ծել, զոր Քս պատրաստ է ՚ի տալ։

Ողջոյն տայ ձեզ սէր եղբարց որ են ՚ի Տրովաս. վասն զի անտի գրեցի առ ձեզ՝ ՚ի ձեռն Բուրդիոսի, զոր առաքեցիք ընդ եղբարս ձեր Եփեսա-ցիս. որ և ինձն իսկ Բուրդիոս յամե հանգոյց զիս։

Լաւ էր թէ ամ մարդ նմանէր նմա։

 վասն

վ̅ս̅ զինեալ ինքն նման է ստոյգ պաշ-տօնէի քո. տացի նմա շնորհք յամի.

Ողջոյն տամ եպիսկոպոսին ձերում, որ արժանի է քո. և քահանայից ձերոց և սարկաւագաց կարգակցաց իմոց՝ որք են հաճոյք քո.

Ողջոյն տացուք միմեանց ամենեցունց յանուն տն մերոյ Յսի Քսի. և մարմ-նով Նր և չարչարանօք. և արեամբ և յարութեամբն. և մարմնով և հոգ-ւով միաւորութբ քո և ձեր.

Շնորհք ը̅ ձեզ և ողջոյն և համ-բերութիւն յամ ժամ.

Ողջոյն տամ ձեզ փիլիմոն որ է ըն-դիս. Ողջոյն տամ տանց և եղբարց ձերոց հանդերձ կանամբք և որդ-ւովք նոցա, և կուսանաց՝ որք կոչին այրիք. ողջ լերուք զօրութեամբ հօր. Ողջոյն տամ աղակոյ սիրելւոյ իմոյ, և դափնոսի ընտրելոյ, և դա-գեոսի, և ամ մարդոյ ը̅ անուան իւրոյ.

Ողջոյն տամ տանն գաւիա, և ազգ-

 թեամ

Թեմ վասն նորա, զի հաստատեսցի
հաւատով եւ սիրով ըստ մարմնոյ եւ
ըստ հոգւոյ.

Ո՛ղջ լերուք շնորհիւն ա̃յ Ա՛մէն.

Առ Պօղիկարպոս եպիսկոպոսն
զմիւռնեայ թղթոյն.

Գլուխ Ա.

ԻԳՆԱՏԻՈՍ ՈՐ ԵՒ Ա̃ԾԱԶԳԵԱՑ Պօղիկարպոսի Եպիսկոպոսի Եկեղեցւոյ զմիւռնեայ քաղաքին, յԱ̃յ հօրէ եւ ՚ի Տեառնէ մերմէ Յ̃սէ

Ք̃սէ

՚Իմէ բազում ողջոյն.
Ա՟ զի ճոխանեցի՛ր առ իս միտք քո,
որ հաստատեալ է ՚ի Ա՟Յ, իբրև
յանշարժ վէմ.
Այժմ առաւել փառաբանեմ զԱ՟Ծ,
զի արժանի եղէ պատկերի քում՝
որում Աստուծով փափաքէի.
Արդ՝ խնդրեմ ՚ի քէն շնորհօքն զոր
զգեցեալս եմ առաւելուլ զընթացս
քոց գնացից, և խնդրել վ՟ որդւոց
մարդկան՝ զի կեցցեն.
Այլ արդ՝ հայցեմ զպատշաճն, ջա-
նիւ՝ մարմնով և հոգւով. և կացջիր
զհոգաբարձութիւն վ՟ միաբանութե՟.
վ՟ զի չիք ինչ առաւել քան զնա.
Բարձ ՚ի քեզ զա՟մ մարդ, որպէս
և զքեզ բարձեալ է տէր մեր
Յ՟Ս Ք՟Ս.
Ընկալնամի՛տ լեր առ ամենեսեան
սիրով, որպէս և առնէաք իսկ.
Աղօթից ստէպ կաց և խնդրեա զըզ
գօնութիւն առաւել քան զոր ու-
նիսդ. արթուն կաց որպէս և ես.

 ան

անքուն ոգի ստացեալ.

Ընդ ամ մարդոյ՝ ըս կամաց ամ խօ-
սեսջի՛ր. զտկարութիւն ամ մարդոյ
բարձ իբրև զայր կատարեալ. ուր
բազում է աշխատութիւն, բազում է
և օգուտն.

Եթէ զբարիսն միայն աշակերտեալ
սիրես՝ ոչ շնորհ է քեզ. այլ առա-
ծել զչարսն հնազանդեցո հե-
զութեամբ.

Ո՛չ եթէ ամ վէրք միով դեղով
բժշկին. այլ զհատեալն կակղուց
հանգո՛. Լեր իմաստուն իբրև զօձ
յամ ինչ, և որոց արժանի են՝ ան-
բիծ իբրև զաղաւնի.

Սո՛ այսորինակ՝ ես դու մարմնաւոր
և հոգևոր. զի զորս և երևեսցին
առաջի երեսաց քոց՝ շահեսցիս.

Զա՛ զորս ՚ի ծածուկս են՝ խնդրեա՛,
և յայտնեսցին քեզ. և ոչ միով իմիք
պակասեալ գտանիցիս, այլ և յամ
պարգևս առաւելասցիս.

Խնդրեա՛ դու քեզ ՚ի ժամնէ իբրև

 իմաս

իմաստուն նաւավար զհողմ. և իբրև
զալէկոծեալ՝ զնաւահանգիստ. ոչ
զի արժանի լիցիս այ.

Արթուն կաց իբրև զքաջ զինուոր
Քի. վս զի զոր ինչ խոստաց-
եալն է մեզ, կեանք են յաւիտե-
նից, որ ոչ անցանէ. զոր դու քաջ
ստուգիւ գիտես.

Յամի անձն իմ եղիցի փոխանակ ան-
ձին քում. և կապանք իմ զոր սիրե-
ցեր. Իսկ՝ այնոքիկ որք համարին
եթէ իցեն ինչ, և ուսուցանեն օտար
ուսմունս, մի զարմանայ ը նոսա.
այլ կացջի՛ր 'ի ճշմարտութեն՝ իբրև
զայր հզօր որ հարկանի՝ և ոչ անկա-
նի. քանզի՛ հզօրին է հարուածիլ
և յաղթել։

Յո՛ւս առաւել վս այ զամ ինչ պտրա
է մեզ կրել՝ և համբերել. զի և նա
համբերեաց վս մեր.

Փութացո՛ղ լեր առաւել քան զոր
եսդ. և 'ի միտ առ զժամանակն, և
զոր 'ի վերին է քան զժամանակս.

Յու

Եթէ ակն կալ այնմ՝ որ ոչ ունի զժամանակս.

Անտեսանելւոյն՝ որ վն մեր տեսաւ. անշօշափելւոյն և անչարչարելւոյն, որ վն մեր չարչարեցաւ, և զամ ինչ ամբէ վն մեր կրեաց.

Գլուխ Ի.

Զայրիս մի արհամարհեսցես՝ այլ դու ինքնին հոգասցես զնս. Եթէ մի ինչ գործեսցի առանց քո կամացդ, և ոչ դու գործեսցես ինչ՝ առանց նր կամացն, որպ և չէր իսկ գործեալ.

Այլ բարւոք կաց՝ և հանապազ ժողովեա զեկեղեցի, և զամ մարդկան ուանե կոչեա. զծառայս և զաղախնեայս ուսուսցես մի արհամարհել ըզ տէարս.

Նոյնպէս նոքա մի արհամարհեսցեն զնս. այլ՝ որպ փառաց Տեառն ծառայեսցեն՝ զի արժանի լինիցին առա

ճել ազատութիւն գտանել յայս,
Ո՛չ սիրեսցեն ազատիլ ՚ի հասարակաց
ծառայութենէն, զի մի՛ գտանիցին
ծառայք ցանկութեանց.

՚Ի չար խորամանկութեանց փախիր.
Բնա՛ւ ամենեւին խօսեսջի՛ր ը՟ քարոզ-
իմ վասն այսոցիկ և տուսցես նոցա
սիրել զՏէր, և բաւական է նոցա
՚ի գործս իւրեանց մարմնով և հոգ-
ւով. Որպէս և եղբարց իմոց պատ-
ուիրեա՛ յանուն տեառն մերոյ Յսի
Քսի, սիրել զկանայս իւրեանց,
իբրև Տէր մեր զեկեղեցի իւր.
Իսկ եթէ որ ժուժկալութիւն ու-
նիցի, և կարող է կալ սրբութեամբ ՚ի
պատիւ մարմնոյ տն, կացցէ և մի
պարծեսցի. իսկ եթէ որ պարծես-
ցի կորիցէ. և եթէ գտանիցի որ
առանց եպիսկոպոսի ապականեսցի.
Պատշաճ է արանց և կանանց ամուս-
նացելոց՝ հրամանաւ եպիսկոպոսի
ամուսնանալ, զի եղիցի ամուսնու-
թիւնն ՚ի Տէր. և ոչ ցանկութեամբ.

ամ

ամ ինչ 'ի փառս այ եղիցի.
Հայեցարուք յեպիսկոպոսս, զի ԱԾ
'ի ձեզ նայեսցի. անձն իմ փոխանակ
անձանց ձերոց.
Եթէ հնազանդելք եպիսկոպոսի և
քահանայից և սարկաւագաց. եղիցի
ինձ մասն ը ձեզ առ ԱԾ.
Ընդ միմեանս վաստակեցէք, և ը
միմեանս չարչարեցարուք, ննջեցէք
և զարթիք ընդ միմեանս՝ իբրև տըն
տեսք այ և ընտանիք և սպասաւորք
նր. Հաճոյ լերուք և ծառայեցէք
նմա. զի ընկալջիք 'ի նմանէ պար-
գևս, և մի ոք ապստամբ գտցի.
Այլ կացցէ 'ի ձեզ հաւատն իբրև
զէն, և յոյսն իբրև զսաղաւարտ,
և սէրն իբրև զնիզակ, և համբե-
րութիւն իբրև զվահան. Եւ գանձք
եղիցին ձեր՝ բարի գործք ձեր, զի
ընկալջիք պարգևս յայ. Երկայնա-
միտ լերուք միմեանց հեզութը, որպ
թէ ԱԾ իցէ 'ի մէջ ձերում, և ես
ուրախ եմ 'ի ձեզ յամ ժամ.

Այլ

Սալ վն̃ եկեղեցւոյն Սնտերքայ ա-
տրւոց հանդարտեալ է աղօթիւք
ձեր. ով̃ եգրեցին առիս. Եւ ես
խաղաղութք̃ եմ յուսոյն Ս. Տ. ա
ղօթիւք ձեր և աշակերտ ձեր գտա-
նիմ. Բարւոք է ով երանելիդ փօ-
ղնկարպէ՝ ժողովել խորհրդով զխոր
հրդակիցս արժանիս ամ̃, և ընտրել
զորս յոյժ սիրելի է ձեզ, որս առա
քինիս, որք կարողք են լինել կարա
պետս ամ̃, և առաքել յաշտրիս, ով̃
զի փառաւորեսցեն զսէր ձեր.
Սրդ քրիստոնէի չիք իշխանութի
ւնձին իւրում, այլ պատրաստէ ամ̃.
Եւյս գործէ ամ̃ և ձեր, յորժամ
կատարիցէք զսա.
Ես հաւատամ շնորհացն ամ̃, եթէ
պատրաստ էք գործոյն ամ̃. զի և գի
տեմ զպատրաստութին̃ ճշմարտու-
թեան ձերում.
Յամի գիրս խնդրեմ 'ի ձէնջ. զի
ամ̃ եկեղեցեաց ոչ հանդուրժեցի
գրել զի յանկարծակի մեկնեցայ 'ի

գրեաւ ՚ի Նեխապօլիս.

Արժամ դու երբեւ այր որ ստացեալ է զմիտս այ՝ գրեան յեկեղեցիս որ ՚ի վէր են քան զմեզ, ով զի եւ նոքա զնոյն գործեցեն.

Այլ առաքեսցեն արս որք կարօղքն իցեն հանդերձ թղթովք ձերովք. զի փառաւորեսջիք ՚ի գործան յաւէր տեղեաց ած եւ արժանի էք.

Ողջոյն տամ ամ մէջ ը անուանիւ բում. եւ կնոջ Լոպիտորոսի՝ եւ ամ տան նորա՝ եւ որդւոց նորա.

Ողջոյն տամ Ադրեկյանոսի սիրելւոյ իմոյ. Ողջոյն տամ այնմ եղբօր որ պատրաստեալ է երթալ յՄարիս. եւ եղիցի ը նմա շնորհք ամի, եւ ը պօղիկարպոսի որ առաքեն զնա.

Աղօթեմ՝ զի ողջամբ լինիջիք յամ ժամ ՚ի ՔԻ ՅՍ Տն մեր յորում կայցէք միաբանութե ը այ եւ ընդ եպիսկոպոսի.

Ողջոյն տամ ողկինայ սիրելւոյ իմոյ.

Շնորհք ը ամենեսին ձեզ Ամէն.

Առ Եփեսացիսն.

Գլուխ. Ա.

Ի Գ Ս Ա

ՏԻՈՒՄ ՈՐԼ. Ա.ՅԱ.Օ ԳԻԱՐՑ,

Եկեղեցւոյդ օրհնելոյ մեծութիւն
Ա.Յ ձօր կատարմամբն.

Որ է յԵփեսոս աւետացւոց, որ է
օրհնեալ յՅ̃ծէ լինել հանապազ մնա-
ցական և անփոփոխելի փառօք.

Որ կատարեալ է ճշմարիտ չարչարա-
նօքն ա̃յ և ա̃ն մերոյ Յ̃սի Ք̃սի, որ
արժանի է երանութեան անարատ խըն-

դու-

դուԹբ ՚ի ՚ՔՍ ՅՍ բազում ողջոյն.
՚Քանզի ընդունելի է առիս ողջոյնն
ձեր այվ, և յոյժ սիրելի զոր ըն-
տացեալ էք արդարև անբիծ կամօք
հաւատով և սիրով ՅՍի ՚ՔՍի փրկ
չին մերոյ. և էք նմանօղք այ.
Ի՛ջ զգործս ձեր կատարեցիք սի-
րով. յորժամ լուայք եթէ կապեալ
եմ յասորիս վն անուան համօրէն
հասարակաց յուսոյն, և ակն ունիմ
աղօԹիւք ձերովք գազանակուր լի-
նել ՚ի Հռօմ.
Ի՛ջ յորժամ այսմ արժանաւորիմ և
ժուժկալեմ, յոյս ունիմ լինել աշա
կերտ այ, և դուք ջանացիք հանդու
ցանել զիս.
Արդ զբազմուԹիդ ձեր ընկալայ ՚ի
ձեռն ոնեսիմոսի Եպիսկոպոսի ձե-
րում, որ է առաւելեալ անպատմելի
սիրով. Զ որ աղաչեմ ՅՍիւ ՚ՔՍիւ
սիրել ձեզ զնա. և ամենեքին դուք
նմանեցէք նմա.
Օրհնեալ է ԱՃ՝ որ ետ ձեզ այդ-
 պիսի

պիսի եպիսկոպոս ը՟ս արժանեաց ձե-
րոց. Ա՛յլ վ՟ս Բուրրոսի խորհրդակ-
ցի իմոյ. որ ա՟ծ պաշտօնեայ է ձեր,
և է ա՟մ օրհնեալ այր. կամիմ զնա
յանձն առնել ձեզ, առ ՚ի պատիւ
եպիսկոպոսի ձերում և ձեզ.

Այ՛լ զԿրոկոս՝ որ է արժանի ա՟յ և
ձեզ, ը՟ս նմանութեան սիրոյ ձերում
ընկալայ զնա, և յա՟մ հանգոյց զիս.
Նոյնպէս և զնա հանգուսցէ Հ՟այր
Տ՟ն մերոյ Յ՟սի Ք՟սի, հանդերձ
Ոնեսիմոսիւ և Կենդարոսիւ և
Եւփաթիւ և Փրոնդոնիւ.

Ո է ՚ի ձեռն ն՟ց զձեզ զամենեսին
զսիրելիսդ իմ տեսի, և ուրախ եմ
՚ի ձեզ յա՟մ ժամ եթէ արժանի ի-
ցեմ. Պարտ՛ք է ձեզ յա՟մ ժամ հա՟ն-
գուցանել զՅ՟ս Ք՟ս. որ փառաւո-
րեացն զձեզ կատարեալս լինել
յա՟մ հնազանդութիւնս.

Պօղոսի

Գլուխ Բ.

Արդ հնազանդ լերուք եպիսկոպոսին և քահանայից, զի յամենայնի սուրբ եղիջիք.

Ոչ եթէ ես իցեմ ինչ որ հրամայիցեմ ինչ ձեզ, զի ես թէպէտ և կապեալ վասն ճշմարտութեան անուանն լինիմ, բայց տակաւին ոչ եմ կատարեալ ի Յիսուս Քրիստոս.

Այժմ սկսայ աշակերտ լինել, և խօսիմ ընդ ձեզ իբրև ընդ ուսումնակիցս իմ. Ինձ էր պատշաճ ընդունել ի ձէնջ զհաւատս, և զհամբերութիւն և զխրատ և զերկայնմտութիւն, բայց սէրն ոչ թողու զիս լռել վասն ձեր. Ի փութալ ձեզ ի կամս Աստուծոյ, որպէս և Յիսուս Քրիստոս որ է ճշմարիտ կեանքն մեր՝ ի կամս Հօր.

Այլ և եպիսկոպոսք որ յամենայն տիեզերս ընտրեցան՝ ի Յիսուսի Քրիստոսի կամսն են. Արդ և ձեզ վայելէ փութալ ի բարի կամս եպիսկոպոսաց, որպէս և գործէքդ

իսկ

իսկ։ Նոյնպէս և քահանայք ձեր, ոյք արժանի են անուանն իւրեանց՝ և Այ՟, միաբանեալ ը՟ եպ՟ի իբրև զաղխ քնարի։

Այդ զի միաւորութեամբ ձերով փառաբանի միաբանութիւն սիրոյ ձերոյ ՚ի Ք՟ս Յ՟ս։

Արդ՝ իւրաքանչիւր ոք ՚ի ձէնջ միաբան կացէք, զի յորժամ լինիցիք միամիտք՝ ընկալջիք զնմանութիւն Այ՟։

Այլ միաբան երգեսջիք ՚ի մի ձայն Հօր Տն՟ մերոյ Յս՟ի Ք՟սի. զի լուիցէ ձեզ, և ծանիցէ զձեզ ՚ի բարի վաստակս ձեր։

Այլ զի էք դուք անդամք որդւոյ նր՟ա, պարտ է ձեզ անբիծ միաբանութ՟ հաղորդիլ ընդ Այ՟։

Իսկ եթէ ես փոքր ժամանակաւ այսպէս միաւորութի՟ ունիմ ը՟ եպ՟ի ձերում, ոչ մարմնաւոր, այլ հոգեւոր. որչափ ևս առաւել երանի տամ ձեզ որ խառնեալ էք ը՟ նմա որ՟ եկեղեցի ընդ Յս՟ի Ք՟սի. և որ՟ Յս՟ Ք՟ս

Բա՛ց է Հօր. զի ա՟մ ինչ միաբանութե՟ եղիցի.

Մի՛ ոք խաբեսցէ զանձն իւր. զի թէ ոք ոչ լինիցի 'ի խորանին՝ մերժեալ է 'ի հացէն.

Իսկ եթէ աղօթք միոյ և երկուց՝ այսպէս զօրութի՟ ունի, որչափ ևս առաւել եպ՟ի և ա՟մ Եկղ՟ցւոյ.

Արդ՝ որ ոչ գայցէ 'ի միաբանութի՟, նա հպարտացեալ է մտօք իւրովք. քանզի գրեալ իսկ է, թէ՝ Տէր արհամարհէ զամբարտաւանս.

Փութասցուք մի՛ լինել հակառակ եպ՟ի. զի լինիցիմք հնազանդք ա՟յ.

Եւ յորժամ տեսանեմք զեպ՟ս լռել ևս առաւել պա՛րտ է երկնչել 'ի նմանէ. Զի զոր ոք և առաքեսցէ այր տանուտէր 'ի պէտս իւր, պա՛րտ է ը՟ունել զնա իբրև զառաքիչն իւր.

Ապա պատշաճ է մեզ նայել յեպ՟ս իբրև 'ի Տէր մեր.

 Կ[illegible]

Գլուխ Գ.

Եւ սորա՝ ինքն Ոնեսիմոս առաւել փառաբանէ զյաջողութիւն ձեր ՚ի Տէր.

Զի ամենքն ճշմարտութեամբ կենդանի՛ էք, և հերձուած խոսյա ՚ի ձեզ ո՛չ բնակէ. և ո՛չ լսիցէք ումեք, եթէ ո՛չ ճշմարտութեամբ վ՟ն Յ՟սի Ք՟սի խօսեսցի ը՟ ձեզ.

Այլ զի սովորութիւն է ոմանց չարաց՝ զբարեաց զգենուլ զանուն և զխերպարան. և արդեամբ գործեն զգործս անպիտանս Ա՟յ.

Պա՛րտ է ձեզ յայնպիսեացն ՚ի բաց կալ լինել ՚ի դիմաց գազանաց.

Քանզի նոքա են շունք կատաղեալք և գաղտառուք որոց վէրք ժանեաց դժուարակիր է ՚ի բժշկութիւն.

Մի է բժիշկ հոգւոց և մարմնոց. անեղանելին և եղականն Ա՟ծ և որդին մարդոյ.

Մինն որ միաւորեցաւ ՚ի վեր քան

զբանս

զբանս եղականաց ճշմարիտ կեանքն
և 'ի մահն կենդանի, և 'ի Մարիա_
մայ և 'ի հօրէ որ չարչարեցաւ վ՟ն
մեր Յս՟ի Քս՟ի տ՟ր մեր.

Ապա՛ միթէ խաբեսցէ զձեզ, ո՟վ և
ո՛չ էք խաբեալ, զի ամենեքին դուք
ա՟յ էք.

Որչափ ո՛չ է անկեալ 'ի ձեզ մի ինչ
'ի ցանկութենց [illegible]ի. որ կարօղնէ տան
ջել զձեզ, ահաւասիկ ա՟վ կեայք.
և ես ուրախ եմ 'ի ձեզ. և հայցեմ
վ՟ն ձեր ո՟վ եփեսացիք.

Ժողովուրդք՝ որ են յա՟մ հեթա_
նոսս. որք մարմնաւորքն են՝ զհո_
գևորս ո՛չ կարեն գործել. և ո՛չ
հոգևորքն՝ զմարմնաւորս.

Ո՟չ և ո՛չ հաւատացեալք զգործս ան
հաւատից, և ո՛չ որք օտարք են 'ի հա
ւատոց զգործս հաւատացելոց.

Բայց դո՛ւք՝ և 'ի մարմնաւորս զհո_
գևորն գործէ՛ք. քանզի զա՟մ ինչ
'ի Քս՟ի Յս՟ի կատարէ՛ք.

Ծանեա՛յ եթէ անցին ոմանք առ

ձեզ, որք ունէին ուսմունս չարս, և ո՛չ թողէք զն͞ս սերմանել ՚ի ձեզ զչար սերմանիսն. այլ խցէք զունկն ձեր, և ոչ ընկալարուք զչար բանս ն͞ց. Քանզի էք դուք վէմք տաճարի հօր ձերոյ ա͞յ, պատրաստեալք ՚ի շինուա՛ծս տաճարի հօգևորի. որ վերանայք ՚ի բարձունս մեքենայիւք խաչին.

Այս է կազմիչ ձեր հաւատքն, և ճանապարհ՝ սէր ձեր, որ հանէ ՚ի բարձունս առ ա͞ծ.

Այս ՚ի մի ճանապարհ ընթանայք ամենեքին, և զգեցեալ էք զա͞ծ, և ըզ սրբութ͞ի ն͞ր. և ամենևին զարդարեալ էք յա͞մ հրամանս Յ͞ի Ք͞ի.

Գլուխ Գ.

Ցնծամ՝ զի արժանի եղէ խօսել ը͞ն ձեզ. և ուրախ եմ յորում գրեցի առ ձեզ. վ͞ս զի զայլ ոք ո՛չ սիրէք բայց զայն

ոք

դք, որ ա՟ծ կեայ։

Եթէ վ՟ն այլոց ՚ի մարդկանէ աղօթե-ցէք գառնալ առ ա՟ծ. զի գոյ ն՟ց յոյս ապաշխարութե՟։

Աղաչեցէք զն՟ա, զի ՚ի գործս ձեր աշակերտեսցին ձեզ.

Եթէ ը՟ դէմ մեծամեծ բանից նոցա խոնարհութ՟բ կացէք, և ընդդէմ հերձուածոյ ն՟ց աղօթեցէք, և ընդ-դէմ մոլութե՟ նոցա՝ դուք հաստա-տուն կացէք ՚ի հաւատս. և ը՟ դէմ անմտութե՟ ն՟ց՝ դուք հանդարտ կա-ցէք, և մի ջանայցէք նմանիլ նոցա։ Եւ հեզութ՟բ կացէք, և նմանօղք ա՟յ փութացարուք լինել. ո՟չ զի մի գտանիցի ՚ի ձեզ արմատ չարին. այլ զի կայցէք ա՟մ մաքրութ՟բ, և ամօթ խածութ՟բ ՚ի Ք՟ս Յ՟ս, մարմնով և հոգւով։

Ժամանակքն են վերջինք, պատկա-ռեցարուք յերկայնմտութենն ա՟յ. զի մի լինիցի ձեզ այն ՚ի դատաստան։ Երկիցուք եղբարք ՚ի հանդերձեալ-

բարկութեան եւ կամ սրբեսցուք զշը-
նորհս՝ զոր ունիմք յայսմ Ժմի. մի-
այն ՚ի Քս Յս գտանիցիմք ճշմա-
րիտ կենօք.

Մի՛ լիցի ձեզ այլ ինչ հոգայ, բայց
՚ի նմանէ, յիղփս որոյ եւ ես նովին յաւ-
սով կապեալ շրջիմ. որ ոչ են կա-
պանք՝ այլ մարգարիտք հոգեւոյն, զոր
նոքօք տացէ ինձ Ած յառնել ՚ի մե-
ռելոց.

Ջրէ աղօթիւք ձեր եղիցի ինձ, զի
հանապազ հաղորդ քրիստոնէից եփե-
սացւոց գտանիցիմ. որք ըն առ առա-
քելսն էին յամ ժամ զօրութ տն
մերոյ Յսի Քսի.

Գիտեմ թէ ո՞վ եմ, կամ ո՞ւմ գը-
րեմ, ես՝ դատապարտ՝ եւ ՚ի վր ձեր
ողորմութի եղեւ. ես ընդ տագնա-
պաւ՝ եւ դուք հաստատեալք.

Դու ձեզ ճանապարհորդքն որք վն
այ նահատակին.

Դասուք էք խորհրդակիցք սրբյն Պօ-
ղոսի, որ ունի վերանութեանցն վկայ-

ութի

ութի. որում տայէ ինձ Տր գտա_նել ՚ի ներքոյ պատուանդանի ոտից նր, յորժամ գտանիցիմ այ.

Տրդ յամ թուղթս իմ յիշեմ զձեզ ՚ի Քս Յս.

Գլուխ Լ.

Ստէպ կացէք յամ ժամ ժո_ղովիլ ձեզ ՚ի գոհութիւն և ՚ի փառս. քանզի ՚ի ձեռուն միաբա_նութէդ և ՚ի հաւատոցդ տկարանայ զօրութիւն սատանայի, և եղծանի յն շատակ նորա.

Չիք ինչ առաւել քան զհաւատ՝ և զխաղաղութի. որով խափանին ամ պատերազմունք երկնաւորաց և երկ_րաւորաց. որոց չիք ինչ մոռացեալ ՚ի ձէնջ, եթէ ունիցիք կատարելա_պէս ՚ի ձեզ զՔս Յս.

Հաւատք և սէր են սկիզբն և կա_տարումն. հաւատք սկիզբն և սէր կատարումն.

Այն յորժամ երկոքին սոքա լինին ՚ի միասին, անդ է և ԱՅ, և այլ ամ բարի գործք և առաքինութիւնք.

Չի՛ք ոք՝ որ խոստանայ ունել հաւատս և մեղանչէ. և ոչ որ ըստացեալ է սէր՝ և ատեայ. վ՟ն զի ծառն ՚ի պտղոյ անտի իւրոյ ճանաչի. այսպէս՝ և որք խոստանան Ք՟ի լինել՝ ՚ի գործոց իւրեանց ճանաչին.

Ո՛չ է բարուոք խոստանալ ունել գործս միայն առանց արդեանց, և զօրութե հաւատոց մինչև ՚ի կատարումն. Բարուոք է եթէ իցէ ինչ ոք՝ և լռիցէ, քան եթէ ոչ ինչ իցէ՝ և խօսեսցի.

Բարուոքէ ուսուցանել զայն ինչ՝ զոր և գործիցէ նախ ինքն, և ապա ասիցէ.

Ո՛վ է ուսուցիչն որ առնէ՝ և ասէ, և լռութբ գործէ զարժանիս փոր իւրոյ.

Դժուարին զօրաւոր է, որ ստացեալ է զբանն Յ՟ի, և ունիցին զնէ՛ հեզու-

 թե

Թէ Ն՟ր, լինել կատարեալ, զի որով
խօսեսցի՝ գործեսցէ, և որով լը-
ռեսցէ՝ ծանիցէ։

Չի՛ք ինչ մոռացեալ ՚ի Տ՟նէ, այլ և
ծածուկք մեր յայտնի՛ են նմա։

Ո՛ զա՟մ ինչ այսպէս գործեսցուք, իբ-
րու՝ թէ ՚ի մեզ իցէ բնակեալ նա։
ո՟պ զի եղիցուք տաճար Ն՟ր, և նա ե-
ղիցի մեր Ա՟Ծ, եթէ արդարութ՟բ
սիրիցեմք զնա։

Մ՟ի խաբիք եղբարք, որք սիրեն
զինչս՝ զաղքատութ՟ին ա՟յ ոչ ժառան-
գեն։

Իսկ եթէ որք զայսպիսին գործեն
մեռանին, որչափ ևս առաւել՝ որք
չար ուսմամբ զհաւատն ա՟յ ապակա-
նեն. վ՟ա ո՟րն փառաց Յ՟ս Ք՟ս
խաչեցաւ։

Բայց որ զայսպիսին ուրանայ՝ յան-
շէջ հուրն առաքի՛, նա՛ և լսօղ Ն՟ր.
Ա՟յնո՟րկ զիւ-զն անոյշ ընկալաւ-
ո՟րն մեր ՚ի վ՟ր գլխոյ իւրում, զի
յանապականն հոտ անուշից ածցէ զե-

 կեղե

կեղեցի իւր։

Որդ՝ մի՛ օծանիք ՚ի ձեզ զհոտ չարութեան իշխանի աշխարհիս այսորիկ, զի մի՛ որոշեսցէ զձեզ ՚ի խոստացեալ կենացն։

Առ այնորիկ զգիտութիւն այ ընկալայք՝ որ է Յս Քս։

Եւ ընդէ՞ր կորնչիմք յիմարաբար և զի ոչ պարտաւորիմք ՚ի շնորհացն եթէ հաւատամք եթէ ճշմարտապէս չարչարեցաւ Տր Յս մեր։

Երկիրպագանեմ հոգիս իմ խաչին, որ է գայթակղութիւն անհաւատից. այլ ձեզ հաւատացելոցդ փրկութիւն և կեանք յաւիտենականք։

Ո՞ւր է իմաստունն, ո՞ւր է քննիչն, ո՞ւր է այն՝ որ պարծին յաշխարհական զգօնութիւնս։

Գլուխ Ձ.

Աջ մեր Յս՟ Քս՟ յղացաւ ՚ի Մարիամայ՝ (անտեսութե՟այ հօր, և ծնաւ ՚ի հոգւոյն սբյ՟) ՚ի շառաւիղէ Դաւթի, և մկրտեցաւ առ ՚ի մաքրել զջրոցն ապականութի.

Այլ ծածկեցաւ յիշխանէ աշխարհիս կուսութին Մարիամու, և ծննդ ն՟ր. այլ և մահն Տեառն.

Երիս խորհուրդս հնչման զարմանալիս գործեցան խոնարհութեն ա՟յ.

Թէ որպէս ծանուցաւ յ՟ջի աստղն՝ որ ծագեաց յերկինս, որ առաւել էր քան զա՟մ աստեղս.

Այլ թէ՝ ո՞ր անպատմելի էր լոյս ն՟ր, և զի՝ օտար էր տեսիլ նորա.

Այլ զի՝ ա՟մ աստեղք հանդերձ արեգակամբ և լուսնիւ. երբև գունդ եղեն աստեղն այն. վ՟ս զի՝ լոյս ն՟ր առաւել էր քան զամենեսին.

Այլ եղև աղաղակ՝ եթէ ուստի՞ նորոգութին ն՟ր, որ ոչ է նման այլոցն.

Այլ յայսմանէ լուծանէր ա̃մ կախար-
դութի̃ աստեղագիտացն, և պատ-
րանք չարին սպառէր. և հին թա-
գաւորութի̃ն քակէր յայտնութե̃ն
ա̃յ. Որ մարմնացաւ առ ՚ի կեանս
նոր յաւիտենից. որ եղև սկիզբն
ա̃մի՝ որ ա̃վ կատարի.

Յայսմանէ զարհուրեցաւ ա̃մ ինչ
՚ի միասին, վ̃ս զի լուծումն մահու
կատարէր.

Այլ եթէ արժանի արասցէ զիս Տ̃ր
իմ Յ̃ս Ք̃ս ը̃ս կամաց իւրոց ՚ի
միւսում թղթին՝ զոր գրեմ առ ձեզ,
ծանուցանեմ ձեզ վ̃ս տնօրէնութե̃
խորհրդոյն՝ յոր սկսայ ՚ի նոր մարդն
որ է Յ̃ս Ք̃ս. հաւատովք և սի-
րով նորա, չարչարանօք և յարու-
թեամբ նորա.

Այլ առաւել եթէ յայտնեսցէ ինձ
Տ̃ր, ասացից՝ եթէ իւրաքանչիւրոք
՚ի ձէնջ ՚ի միասին ժողովիցիք շնոր-
հօք և միով հաւատով Յ̃սի Ք̃սի.
որ եղև ՚ի մարմնի ՚ի զաւակէ դաւ-
թի,

Թի, որ է որդի մարդոյ՝ և որդի այ․
Այլ որդ՝ ունկնդիր լերուք եպսն
և երիցանց ուղիղ մտօք․
Այլ հանապազ բեկանեսջիք զմի հաց
որ է դեղ կենաց․ զի որ առնուցու
զնա սրբութեամբ՝ ոչ մեռանիցի, այլ
կեայ մշտ ՚ի ձեռն Յսի Քսի․
Ընծայ եմ՝ փոխանակ անձանց ձերոց
եղիցի եղբարք և զոր ինչ առաքեցիք
ինձ ՚ի զմիւռնիայ՝ ընկալայ․ զի անտի
գրեցի առ ձեզ․
Գոհանամ զայ, և սիրեմ զՊօղի-
կարպոս․ յիշեցէք զիս հանապազ․ ոպ
և զձեզ տր մեր Յսի Քսի․
Աղօթս արարէք վս եկեղեցւոյն ա-
սորւոց, զի անտի կապեալ վարիմ
՚ի Հռովմ իբրև զհաւատարիմ առա-
քեալ որ է անդ եթէ դատանիցիմ ՚ի
պատիւ այ․
Ողջ լերուք յԱծ հայր Տն մերոյ
Յսի Քսի յոյսն ամենեցուն
Շնորհք ը ձեզ ամէն․

Առ Մանիսիացիսն․

Գլուխ․ Ա։

ԻԳՆԱ

ՏԻՈՍ ՈՐ և ԱՍՏՈՒԱԾԱԶԳԵԱՑ,

Եկեղեցւոյդ օրհնեալ 'ի շնորհացն Այ Հօր՝ Մանիսիաս որ է մերձ 'ի Մէնանդրոս գետն՝ բազում ողջոյն 'ի Քս Յս 'ի Տէր մեր։

Աղօթեմ վս ձեր առ Այ Հայր տն մերոյ Յսի Քսի։

Յորմէհետէ գիտացի զհաստատութիւն

սերդ ձեր, 'ի գնացս իմ խորհեցայ
հաւատով Յսի Քսի խօսիլ ը̅ ձեզ.
Քանզի արժանացեալ Ա̂ծավայե–
լուչ անուանդ կապիւքն որովք շր
ջիմ՝ օրհնեմ զեկեղեցիսն.

Յորս միութիւն ըղձամ մարմնոյ և
հոգւոյն Յսի Քսի հանապազակա–
նի մերոյ կենացն. հաւատոյն և սի–
րոյն, որ քան զայն միութիւն չիք նա–
խամեծար.

Իսկ՝ տերագոյնն Յսի Քսի և Հօրն
որով համբերելով 'ի յա̄մ փորձու–
թեց իշխանի Տիս այսորիկ փախու–
ցեալք՝ առ ԱԾ սպասեմք.

Ա̂յ որդ՝ արժանացայ տեսանել զձեզ
'ի ձեռն Դամասի արժանի Այ՝ ձեր
եպիսկոպոսի.

Ա̂յ արժանաւոր քահանայից բասսոսի
և Ապողոնիոսի, և ծառայակցին ի–
մոյ պաշտօնէին Սօտիոնի.

Որոյ ես փափաքեմ, զի հնազանդի
եպսին որպ շնորհաց Այ, և քահանայ
ից երբև օրինացն Քսի.

Սուրբ՝ և ձեզ պատշաճ է մի՛ նայել
յամս եպս̃ի ձերոյ, այլ ՚ի գործոու-
թիւնն նր̃յ.

Այլ հաստուցէք նմա պատիւ ըս̃ ար-
ժանեաց, ոպ̃ և ուսայ ՚ի ս̃ր հ̃ր քահա
նայից ձերոց.

Որ ոչ նային յերևելի հասակս ման-
կութե̃ն նր̃. այլ՝ իբրև իմաստուն
սան հնազանդին նմա.

Այլ ոչ նմա միայն, այլ և Հօր Տ̃ն
մերոյ Յ̃սի Ք̃սի, որ է եպսկ̃պս
՚ի վերայ ամենայնի.

Զի եթէ նա հանձեցաւ ՚ի պատիւ
նր̃, և ձեզ արժան է լսել նմա առանց
կեղծաւորութե̃.

Այլ որ արհամարհել կամի՛ ոչ թէ
զերևելի եպսկ̃պս արհամարհէ՝ այլ
զաներևոյթն.

Այլ արհամարհք այսոցիկ ոչ է՛ առ
մարդ մարմնաւոր, այլ առ Ա̃յ ծած
կագէտ.

Պարտ է՛ մեզ՝ ոչ միայն անուամբ
կոչիլ քրիստոնեայս, այլ և գործովք.

Այն ոմանք որ անուամբ կոչին քրիս-
տոնեայ, և առանց նորա գործեն
զամենայն ինչ։

Այլ որք այսպէսն խորհին, համա-
րիմ թէ՝ ոչ ունին միտք բարուք.
քանզի և ո՛չ ՚ի հրամանս այ ժողովին։

Պարտ է իմանալ թէ ամ իւրաց վախ-
ճան գոյ, և մահ՝ և կեանք, սոքա
երկոքեան եդեալ են ՚ի միասին, և
ամ մարդ զպատրաստեալ տեղին իւր
ընկալցի։

Ո որ օրինակ՝ եթէ իցեն, բ, դահե-
կան, մինն այ, և միւսն աշխարհի,
և իւրաքանչիւրոք ՚ի նոցանէ զպատ-
կեր իւր առանձին ցուցանէ։

Այսպս և որք ոչ ունին ուղիղ հա-
ւատս, պատկեր իշխանի չրիս են։
Իսկ՝ որ ստոյգ հաւատացեալքն են
սիրով՝ պատկեր են հօր այ ՚ի ձեռն
Յսի Քսի։

Այլ եթէ ո՛չ կամիմք չարչարիլ և մե-
ռանիլ վս անուան նր, զկեանս նր
ոչ ունիմք յանձինս։

Գլուխ Ի·

Եւ վս զի յառաջագոյն զոր գրեցի վս եպսի՝ և երիցանց և սարկաւագաց՝ ուսեալ զամ ժողով ձեր լի ոք հաւատովք և սիրով· Այլ խնդրեմ 'ի ձէնջ, զի միաբանութբ և ամ գործիցէք զամ ինչ· և նստցի եպիսկոպոսն 'ի գլուխս ձեր իբրև զԱյ, և քահանայք իբրև զհրեշտակս Թագաւորի, և սարկաւագունք 'ի կերպարանս առաքելոց ոյք յոյժ սիրեցեալքն են իմ, որ հաւատարիմքն են սպասուցն յսի քսի· Որ մշտնջենաւոր էր առ Հայր· և 'ի վախճան ժամանակացս երևեցաւ մարմնով·

Արդ՝ և դուք ամենեքին առէք 'ի ձեզ զնմանութիւն այ, և զմիաբանութի· և պատկառեցէք 'ի միմեանց. և մի' նայիք 'ի միմեանս մարմնապս, այլ սիրով Յսի Քսի·

Այլ մի գտցին առ ձեզ պատճառք

բաժանման, և հաւանեցարուք եպիս կոպոսի. որ նստի 'ի գլուխ ձեր, 'ի տեսութիւն բարի և յուսումն անա պականութեան.

Ով եղբարք մեր որ ոչ գործէր ինչ՝ առանց հօր՝ և ոչ անձամբ՝ այլ կա մօք հօր 'ի ձեռն առաքելոցն.

Նոյնպէս և դուք մի՛ գործէք ինչ ա ռանց եպիսկոպոսի և քահանայից, և մի փորձելով փորձէք տեսանել ինչ պատշաճաւոր իւրաքանչիւր ոք 'ի ձէնջ յանձնէ.

Այլ 'ի միասին եղիցին ձեր միաղօթք մի պաղատանք, մի միտք, մի խոր հուրդ, և մի յոյս սիրով Տն մերոյ Յսի Քսի. վս զի չիք ինչ առա ւել քան զնա.

Ամենեքեին դուք իբրև 'ի մի տաճար ընթացարուք. և 'ի մի խորան՝ առ մի Տր Յս Քս. որ 'ի մի հօրէ ել. և առ մի եհաս.

Այլ մի մոլորիք յօտար ուսմունս, 'ի հին և 'ի նոր առասպելս, որ ոչ ինչ օգուտ են ձեզ.

 Վասն

Գլուխ Գ.

ԲԱՅՑ արդ՝ եւ յորժամ ծանեաք զճշմարտութիւն, եւ ըստ հրէական օրինացն վարիք՝ խոստովանելի է՝ եթէ զշնորհն Այ՝ ոչ ընկալաք.

Մարգարէքն՝ որք առաքեցան յԱյ, ՚ի Քսէ Յսէ հանգեան.

Նաեւ վն այնորիկ հալածեցան զի զհոգի շնորհաց զգեցեալք էին առ ՚ի ստուգել ապստամբաց, եթէ գոյ մի Աստուած որ յայտնեցաւ ՚ի ձեռն Յսի Քսի.

Որ է բան ելեալ ՚ի լռութէ, որ ամ ինչ հաճոյ եղեւ այնմ որ առաքեացն զնա. Իսկ՝ եթէ որք նախ շրջեցան ՚ի գործս հինս եւ եկին յայս ուրախութիւն, այժմ ոչ պահեն զշաբաթս, այլ զկիրակէ օր տր եւ առաջին, յորում ծագեաց մեզ կեանքն ՚ի ձեռն մահուան տն մերոյ Յսի Քսի, զոր ոմանք ուրանան.

Խորհրդով ընկալայք զհաւատս, և վ՟նն համբերեմք չարչարանաց. զի գտանիցիմք աշակերտք Յ՟ի Ք՟ի, որ նա միայն է վարդապետ մեր.

Եթէ ոչ մարթ կարիցեմք կալ առանց Ն՟ր, զոր և մարգարէքն Թէպէտ և աշակերտք էին հոգւոյն Ն՟էյ, բայց նմա ակն ունէին իբրև վ՟րդ՟պտի.

Եթէ քանզի արդարութ՟ե ասպասէին նմա, յորժամ եկն և յարոյց զն՟ս 'ի մեռելոց.

Արդ՝ 'ի միտ առցուք զքաղցրութ՟ի նորա, և նմանեսցուք նմա, որպէս և նա՛ մեզ, և ուսցուք զհոգին քրիս-տոնէապէս.

Իսկ՝ որ այլ անուամբ կոչի բաց 'ի նը-մանէ՝ նա ոչ է Ա՟յ.

Ի բաց արարէք այսուհետև 'ի ձէնջ զհին խմորն չարութեան որ քացա-խացեալ է ապականութ՟բ, և փոխեցա-րուք 'ի նոր զանգուած որ է Յ՟ս Ք՟ս. Եթէ յարեցարուք 'ի նմա, զի մի ինքնապականեսցի ձեզ, և դատաստ-

 ուրա

արանկեցարուք 'ի հոգւոյ նր՟։

Ո՛չէ արժան ուր Յի՟ Քի՟ պատմի հրեաբար կեալ. զի ոչ եթէ հաւատ քրիստոնէութի՟ 'ի հրէութիւնն, այլ հրէութի՟ 'ի քրիստոնէութի՟. եւ ամ՟ որ հաւատայ 'ի նա՝ առ Ա՟Ծ ժողովի.

Գլուխ. Դ.

Այս գրեմ առ ձեզ սիրելիք իմ, ոչ թէ գիտեմ ինչ զոք 'ի ձէնջ՝ որ այսպէս վարի. Այլ զի փոքր 'ի շատէ յառաջագոյն զգուշացուցանեմ զձեզ, զի մի՛ անկանիցիք յորոգայթս սնափառութե՟. Այլ հաստատեցարուք մերոտին ծննդեամբն եւ չարչարանօքն եւ յարութե՟ն. Որ եղեւ յամս պօնտացւոյ պիղատոսի դատաւորի, եւ գործեցաւ այս ճշմարտապէս 'ի տէր մեր Յի՟ Քի՟ յոյսն մեր. որ քաւ լիցի մեզ 'ի բաց դառնալ 'ի նմանէ.

Ու

Ուրախ եմ ՚ի ձեզ յամ ինչ, միայն թէ արժանի իցեմ. զի թէպէտ և կապեալ իցեմ, սակայն իբրև զմի ՚ի ձէնջ յարձակելոց ոչ եմ.

Գիտեմ՝ զի ոչ հպարտանայք, զի Յս Քս ՚ի ձեզ է. և յորժամ գովեմ զձեզ, գիտեմ՝ զի ևս առաւել պատկառիք. որպ և գրեալ է, թէ արդարն ինքնին խրատէ զանձն իւր. փութացարուք հաստատել յուխտս Տն և առաքելոց նր, զի յամ գործս ձեր պայծառասջիք հոգւով և մարմնով:

Հաւատով և սիրով Հօր և որդւոյ և Հոգւոյն սբյ, ՚ի սկիզբն և ՚ի կատարումն, հանդերձ եպսկպսաց-ձերով. որ արժանի է գովեստի. և հոգևորական պսակի. քահանայական դասուն ձերոյ, և պաշտօնէիւք ձերովք, որք են ած.

Եպսի և միմեանց հնազանդ լերուք, որպ և Յս Քս Հօր, և որպէս առաքեալքն Յսի Քսի և Հօր, զի ե-

զի

ղեցի միաբանութեան հոգւով և մարմնով։ Գոհանամ զի լի էք շնորհօքն Աստուծոյ, և վասն վստահութեամբ խնդրեմ ՚ի ձէնջ. Յիշեցէք զիս յաղօթս ձեր, զի արժանի լինիցիմ Աստուծոյ և եկեղեցւոյն ասորւոց.

Նաև ոչ եմ արժանի անուն անուանել, կարօտ եմ միաբանութեան սիրոյ ձերոյ և աղօթից. Արժանի լեցի և եկեղեցին ասորւոց, ցօղել ՚ի նմա աղօթք ձեր և հաստատութիւն. Ողջոյն տան ձեզ եփեսացիք ՚ի զմիւռնիայէ զի անուն գրեցի առ ձեզ, որք եկեալն էն ՚ի փառս Աստուծոյ, որպէս և դուք. Որև՝ ամենայնի հանգուցին զհոգի իմ իբրև զպօղիկարպոս եպիսկոպոս զմիւռնացւոց: Նաև՝ այլ եկեղեցիք պատուեալք Յիսուսի Քրիստոսի ողջոյն տան ձեզ, ողջ լերուք միաւորութեամբ Աստուծոյ, և ստանալով առանց բաժանման հոգի որ է Յիսուս Քրիստոս, ողջ լերուք եղբարք Ամէն.

Առ Տրալլիանոսացիս.

Գլուխ. Ա.

ԻԳՆԱՏԻՈՍ ՈՐԴ, ԱԾԱԶԳԵԱՑ,
Եկեղեցւոյդ սիրեցելոյ յԱյ Հօր
եւ Տն մերոյ Յսի Քսի, որ է ՚ի Տը
րալլիանոս քաղաք Ասիացւոց.
Ընտրելոյ եւ արժանի Այ. եւ կատա-
րելոյ ճշմարիտ մարմնով եւ արեամբ
տն մերոյ յսի. քսի եւ յարութե նորին.
Որում ողջոյն տամ լրմամբ եւ նմանու

 Թե

թբ առաքելութե, և աղօթեմ զի
բազմասցի ողջոյն ձեր անբիծ և ա-
ներկեան մօք.

Շռանեսց վն ձեր՝ թէ համբերու-
թի մեծ ստացեալ ունիք յանձինս,
ոչ ըունայնութբ, այլ մտաւոր ի-
մաստութբ. որպ ծանոյց ինձ Պօղ-
բուոս եպիսկպս ձեր, որ եկն առ իս
'ի զմիւռնիա կամօք Տն մերոյ Յսի
Քսի. Այլ այնպս ցնծացեալ բեր-
կրեցաւ ըիս 'ի կապանս իմ, որ 'ի
Քսն Յսն, որ և զամ ժողովդ ձեր՝
նովաւ տեսի.

Այլ ծանուցեալ զբարուոք միտս ձեր.
որ է ած 'ի ձեռն նր փառաւորե-
ցի զտրն իմ Յս Քս. զի այնպս
գտայք նմանօղք նյ՝ որպ և ուսայք.
Զի յորժամ հնազանդիք եպիսկպսի
իբրև Յսի Քսի, երևիք ինձ եթէ
ոչ 'ի մարմնի կայք, այլ 'ի տէր Յս
Քս որ մեռաւ վն մեր.

Այլ յորժամ հաւատայք զծնունդ-
նր և զմահն, ազատեալ էք 'ի մահ-

ռեանն ։

Նորոգք է ձեզ չգործել ինչ ա-
ռանց եպիսկպսի, այլ և առնէքդ իսկ.
Հնազանդ լերուք և քհնյից, իբրև
առաքելոց քսի. զի գտանիցին կեանք
ձեր նոքօք ։

Պատշաճ է և սրկւգց հնազանդիլ,
որ են խորհրդակիցք Յսի Քսի,
և յամի հաճոյ լինին այ և մարդկան։
Զի ոչ եթէ կերակրոց և ըմպել-
եաց են սպասաւորք, այլ եկեղեց-
ւոյ այ. և վս այնորիկ պարտ է նց
զգուշանալ ի մեղաց իբրև ի հրոյ.
Եւ ամ ոք ամաչեսցէ ի սարկաւա-
գաց իբրև Յսէ Քսէ. և յեպիսկո-
պոսէ իբրև ի հօրէ այ. և ի քահա-
նայից իբրև ի խորհրդակցաց այ, և
ի կարգակցաց առաքելոցն. վս զի
բաց յայսցանէ ոչ անուանի եկղցի.
Պիտեմ՝ զի և դուք այսպէս ունիք
և զկերպարանս սիրոյ ձերում ընկա-
լայ, որ կատարեալ է յեպիսկպս ձեր
որոյ յաջողութիւն մեծ աշակերտու-

թիւն է, և հեզութիւն զօրութիւն.
Համարիմ՝ եթէ և որ անձինքն են
պատկառելին ՚ի նոցանէ.

Այո՛՝ վասն զի սիրեմ զձեզ՝ խնայեմ
՚ի ձեզ գրել հզօրապէս և փառաւո-
րել. Այլև՝ ոչ եմ բաւական իբրև
զառաքեալ հրամայել ձեզ, վասն զի
այր մի դատապարտեալ եմ.

Բազում ինչ խորհիմ յԱստուածայինսն,
այլ սահմանեմ զանձն իմ, զի մի պար-
ծելով կորնչեցիմ.

Այժմ պարտ է ինձ առաւել. երկնչել
և ոչ նայել յայնոսիկ որք կարծինն
ապաքինել զիս.

Գլուխ Ե.

Արդ՝ սիրեմ չարչարիլ, բայց
ոչ գիտեմ թէ արժանի ի-
ցեմ. Նախանձ ոչ բազմաց երևի,
բայց ընդ իս մարտ ունի, բարւոք է
խոնարհութիւն, վասն զի նովաւ լուծա-
նի իշխան աշխարհի այսորիկ.

Կարօղ եմ գրել ձեզ զբարձրագոյն սրն և զերկնայինսն. բայց երկնչիմ գուցէ զրկումն ինչ լինիցի ձեզ.

Գիտեմ յանձնէ իմմէ և զգուշանամ, ոչ մի զի կապեալ եմ.

Ոչ բաւական եմ գիտել զերկնաւորսն, և զդասս հրեշտակաց՝ և զիշխանութիւնս՝ և զպետութիւնս, և զերևելիս՝ և զաներևոյթս.

Ոչ մի այնուորիկ եղէ աշակերտ. այլ զի յոյժ պակասեալ եմ 'ի նմանութէն այ.

Արդ՝ խնդրեմ 'ի ձէնջ եղբարք, ոչ ես՝ այլ սէրն Տն մերոյ Յսի Քսի՝ 'ի Թոշակէ քրիստոնէութե միայն կերակրեսջիք, և յօտար արդեանց հեռասջիք՝ որ են հերեսի ովտայք.

Արդ՝ խառնակեն զանձինս իւնց ընդ Յսի Քսի, զի զպարզամիտսն հաւատացուսցեն.

Զոր օրինակ այնոքիկ որ խառնեն զդեղ մահու ընդ մեղեր. զի զորս

ոչն

ոչն ճանաչէն, ցանկութեան զմահն
ընկալցին։

Արդ՝ զգուշ լերուք յայնպիսեացն, և այս լինիցի ձեզ՝ յորժամ ոչ հակառակիցէք և ոչ հեռանայցէք ՚ի Յիսուսէ Քրիստոսէ և յառաջելոց նորա և յեպիսկոպոսէ ձերմէ.

Ո ի ամ որ է ՚ի ներքոյ խորանին, մաքուր է մտօք.

Այլ որ գործէ ինչ առանց եպիսկոպոսի և քահանայից՝ անսուրբ է սրտիւն։

Ոչ եթէ գիտեմ եթէ գոյ այսպիսի ինչ առ ձեզ, այլ կանխաւ զգուշացուցանեմ զձեզ. քանզի սիրելիք իմ էք՝ և տեսանեմ զմեքենաւոր հնարս սատանայի։

Գլուխ Գ.

Արդ՝ դուք առէք ձեզ զխոնարհութիւն, և զհեզութիւն և հանգուցէք զանձինս ձեր հաւատով և յուսով և խրախճանութեամբ արեանն Քրիստոսի.

 Այլ

Այլ մի՛ ոք ՚ի ձեռնէ կալցի խեթ զեղ-բօրէն, զի մի՛ ինչ տայցէք պատճառս հեթանոսաց։

Գուցէ ՚ի ձեռն դիւրագրգռելոց և անմտաց՝ բազում ծաղրաւորդք այ̄ անարգեսցին։

Աղէրուք բերել զհամրս յամի զոր խօսիցի ոք, բայց ՚ի Յսէ Քսէ։

Որ եղև յազգէ դաւթի, և ՚ի կու-սէն Մարիամայ, և եկեր և արբ ճըշ-մարտապէս։

Այլ ստուգապէս չարչարեցաւ յա-ւուրս պօնտացւոյ Պիղատոսի։

Այլ խաչեցաւ և մեռաւ յանդիման երկնաւորաց և երկրաւորաց։

Այլ որ ՚ի ներքոյ են քան զերկիր, և ճշմարտապէս յարեաւ ՚ի մեռելոց՝ և որ յարոյց զնա հայր։

Նոյնպէս և զմեզ զհաւատացեալքս ՚ի նա՝ ըստ նմին օրինակի յարուսցէ, առանց որոյ չէք ուրուք կեալ զճըշ-մարիտ կեանս։

Իսկ՝ ապա թէ ոմ̄ ասեն անհաւատ

քըն

քըն. եթէ կարծեօք իմն չարչարե-
ցան Տ՟ն, որ ինքեանք են կարծիք.
Ապա՝ և ընդէ՞ր արդեօք ես կապ-
եալ լիցեմ, և ընդէ՞ր աղօթիցեմ գա-
զանակուր լինել.
Ապա ուրեմն ձրի մեռանիցիմ ես,
և սուտ ասիցեմ զՏ՟նէ՝ քա՛ւ լիցի.
Փախերուք եղբարք յայնպիսեաց
բուսոց չարեաց, յորմէ ծնանին ար
դիւնք մահու և որք ճաշակեն զնո՟
վաղվաղակի մեռանին.
Այնոքիկ ոչ են ՚ի տնկոյն Հօր,
քանզի եթէ էին արդեօք, թե-
րեւս լինէին և երևէին
նոքա ոստք խաչին,
և պտուղ նոցա
անապական.

Գլուխ Գ.

Արդ՝ նշանաւ խաչին Տ̃ն մե-
րոյ՝ դուք անդամք էք նո-
րա, և ոչ կարէ գլուխ թշնամի լինել
անդամոց։

 Մ̃

Վասն զի Տ՟Է խոստացաւ զմիաբա-նութիւն մեր ը՟ իւր՝ երբեք զմի մար-մին. Ողջոյն տամ ձեզ ՚ի զմիւռնի-այէ հանդերձ եկեղեցեաւք ա՟յ՝ որ է առ ձեզ.

Որ և յոյժ հանգուցին զիս մարմ-նով և հոգւով.

Խնդրեմ ՚ի ձէնջ և կապանքս իմ, որ վ՟ Յ՟ի Ք՟ի.

Իբրու՝ զի արժանիք լինել ա՟յ, կա-ցէք միաբանութ՟բ և աղօթիւք ընդ միմեանս.

Պատշաճէ ձեզ ամենեցունց և ա-ռաւել քահանայից հանգուցանել զեպ՟սկ՟պս ձեր ՚ի պատիւ հօր՝ և մի-ածնի նր՟ Տ՟ն մերոյ Յ՟սի Ք՟սի՝ և Յբ առաքելոցն.

Աղօթս առնեմ ձեզ սիրով՝ լու-ռուք ինձ, զի մի՛ լիցի ձեզ ՚ի վկայու-թիւն, զոր ինչ գրեցի ձեզ. այլ և դուք աղօթս արարէք ինձ.

Քանզի կարօտ եմ սիրոյդ ձերոյ, իբրու զի ողորմութ՟ն ա՟յ արժանի լի-

նի

նչցիմ ընդունել զվիճակս յորս կոչե-
ցայ․ և մի՛ գտանիցիմ խոտան․

Ողջոյն տայցեն ձեզ սէր զմիւռնաց-
ւոց և եփեսացւոց․

Յիշեցէք յաղօթս զեկեղեցին ասոր-
ւոց, որոյ ո՛չ եմ արժանի կոչել ա-
ռաքեալ․

Ողջ լերուք ՚ի տր Յս Քս, և հա-
ւանեցարուք Եպիսկոպոսի իբրև հրա-
մանի այ․ այնպէս և քահանայից՝ և սի-
րեցէք զմիմեանս ողջամիտ սրտիւ․

Փափաքի առ ձեզ եղբարք հոգի իմ,
ոչ այժմ միայն, այլ և՝ յորժամ ար-
ժանի լինիցիմ այ․

Այժմ տակաւին ՚ի տագնապի եմ,
բայց հաւատացեալ եմ ՚ի հայր Տն
մերոյ Յսի Քսի․

Եթէ կատարեսցէ զխնդրուածս
իմ և զձերդ, և նովաւ գտանիցուք
անբիծք․

Շնորհք ընդ ձեզ ընդ
ամենեսեանսդ Ամէն

Առ Փիլիպպեցիս.

Գլուխ. Ա.

ԵՊԻՍ
ՏԻՄՈ ՈՐԴ. ՄԾՀ.Օ,
գեաց Եկեղեցւոյդ ա͞յ Հօր և Յ͞սի
Ք͞սի Տ͞ն մերոյ.

Որք ՚ի Փիլիպպեցիս քաղաք աւե-
ացւոց որ գթութե͞ն ա͞յ ճշմարտեալ
է միաբանութե͞.

Այս ցնծայ սիրով ՚ի չարչարանս և
՚ի

՚ի յարութեն քսի, և քաջալերեալ է
յուսով, և բազում ողորմութեամբ.
Որոյ ողջոյն տամ արեամբն յսի քսի,
որ է մշտնջենաւոր ուրախութի, և
մեայ յաւիտեանս.
Այժմ աղաւել եթէ կայցէք ՚ի միա-
բանութեն եպսկպսի և քահանայից
և սարկաւագաց. որ ընտրեցան կա-
մօքն Յսի Քսի, որ եւ զմեզ վե-
րակացուս անփոփոխելի հոգւոյն
իւրով.
Ով այս եպս զոր ստուգեալ ծան-
եայ՝ որ ոչ յանձնէ՝ և ոչ ՚ի մարդ-
կանէ, և ոչ ՚ի փառասիրութէ ընկա-
լաւ զպաշտօնութեն՝ որ վայելէ հա-
սարակաց մարդոյ, այլ սիրովն այ
հօր և տն մերոյ Յսի Քսի.
Այժմ ես յոյժ զարմացեալ եմ ը հե-
զութեն նր, որ լռութբ ՚ի վեր է
քան զբանաւորս.
Հաւաժկալեալ է և միաբանեալ է հր-
ամանաց Այ՝ իբրև զաղիս քը-
նարի. Սնկ տացէ անձն իմ երանի

 Նա

Ձայնոց մտաց Տր̃. քանզի գիտեմ
եթէ կատարեալ է նա.
Ով ոչ երբեք պղտորի և բարկանայ՝
այլ կեայ ամ̃ խոնարհութբ՛ ամ̃լ.
Որդ՝ եղուք որդիք լուսոյ և ճըշ-
մարտութե՛ն, փախերուք յամ̃ հերձ-
ուածոց և ՚ի չարաչար ուսմանց.
Ով ուր և իցէ հովիւն ուղղափառ՝
զհետ նորա գնացէք իբրև զխաչին
սրբոյ.
Քանզի բաղում գայլք գոն՝ որք հը
պարուացեալ խորհին չարաչարս. և
ցանկան խոտորել զընթացս քուլթա
ցողացն ՚ի ճանապարհս այ̃.
Բայց ՚ի միաբանութիւնս ձեր՝ չիք
ինչ նոցա տեղի.
Որդ՝ հեռի լերուք ՚ի չար արմատոց
անտի զոր տէր մեր Յս̃ Քս̃ ոչ է
տնկեալ.
Ով եթէ հերձուածք գոն ՚ի ձեզ,
այլ աղաղակ.
Խոկ՝ որ ամ̃քն են՝ այնոքիկ ը եպսի
իցեն. Ով ոք ապաշխարեն եգան

 ՚ի

'ի միաբանութիւն եկեղեցւոյ, և նոքա լի-
ցին այ. և կեցցեն 'ի Քս Յս։
Մ՛ի խաբէք եղբարք, զի այն որ կը-
ցորդ է բաժանողի եկեղեցւոյ՝ զարքայ-
ութիւն այ ոչ ժառանգէ։
Եւ որ ընթանայ արտաքի մտօք, ոչ
միաբանի չարչարանացն Քրիստոսի։

Գլուխ Ի։

Արդ՝ և դուք ջանացարուք
վայելել միով գոհութբ.
քանզի մի է մարմին Տն մե-
րոյ Յսի Քսի, և մի բաժակ գո-
հութե արեան նր և մի խորան։
Որպէս և մի եպիսկոպոս հանդերձ քահա-
նայական դասու, և այն պաշտօնէիւն
աղգակցութեամբ։
Զամենայն զոր ինչ և առնիցէք եղ-
բարք միաբանութբ գործեցէք։
Յոյժ կապեալ եմ 'ի սէր ձեր, վասնի
առաւել ցնծամ և զգուշացուցանեմ

զձեզ. ոչ ես՝ այլ Յս Քս, որում
և կապեալս կամ.
Այլև երկնչիմ ես, զի տակաւին
չև ես եմ կատարեալ.
Բայց յուսացեալ եմ թէ աղօթիւք
ձեր կատարեսցէ զիս. իբրու զի ար-
ժանաւորեցայց մասինն այսմիկ, և
՚ի սմա հանգեայց.
Այլ դաւանիմ յաւետարանն, իբրև
՚ի մարմին և յարիւնն Քսի. և յա-
ռաքեալսն՝ իբրև ՚ի սպասաւորս ե-
կեղեցւոյ.
Այլ զմարգարէսն սիրեմ, քանզի և
նոքա վն Աւետարանին քարոզեցին.
Այլ նմա սպասեալ ակն ունէին, և
՚ի նա հաւատացին և կացին միաբա-
նութբ Յսի Քսի.
Այլ նոքա արժանի են սիրոյ, վն մա
քուր գործոցն զոր վկայեաց տր մեր
Յս Քս. թէ հաւատարիմ համար
եալ են յաւետարանին որ է յոյս
մեր. Այլ եթէ ոք հրէութի ու-
սուցանէ ձեզ մի լուիք նմա.

Բար

Նարուօք է լսել յառնէ Թլփատե_
լոյ վ՟ քրիստոնէութեան, և ոչ յան_
Թլփատէ վ՟ Հրէութեան.

Իսկ եթէ երկոքեանն զՅ՟սէ Ք՟սէ
ոչ խօսին՝ նոքա իցեն իբրև զարձա
նս քարեայ, և իբրև զգերեզմանս
մեռելոց, յորոց վ՟ անուն մարդոյ՝
միայն է գրեալ.

Արդ՝ փախերուք դուք ՚ի չար առ_
ռնեստեց ն՟ց, և ՚ի գործոց իշխանի
աշխարհիս այսմիկ.

Գուցէ ցնորեցէք ՚ի խորհուրդս ն՟ր
և տկարանայցէք ՚ի սիրոյ ձերմէ, այլ
կացէք միաբան ՚ի միասին սիրով.

Գոհանամ զԱ՟յ իմոյ վ՟ մաքուր մ_
տաց ձերոց.

Նաև չէք ոք ՚ի ձէնջ՝ որ վկայէ ՚ի
ծածուկ՝ կամ յայտնի, եթէ ծան_
րացայ ումեք սակաւուք
և կամ բազմօք.

Գուլուի Գ.

Աղօթս առնեմ վն ամենե-
ցունց ձորս և խօսեցայ, զի
մի լիցի այս ինձ ՚ի վկայութիւն.
Զի թէպէտ և կամեցան ոմանք խա-
բել զիս մարմնով, սակայն հոգի ոչ
խաբի. զի յայտ է՝ և գիտէ թէ ուս-
տի եկն, կամ յով երթայ, և զծա-
ծուկսն զննէ.

Կաշեցի ՚ի ձայն մեծ՝ յորժամ առ
ձեզն էի, և խօսեցայ ընդ ձեզ բա-
նիւն այ. եթէ եւս ի հնազանդ կա-
ցէք, և քահանայից և սարկաւագաց.
Եւ են ոմանք որք խորհեցան զինէն,
եթէ զխորդ գիտացի ես զհերձուա-
ծըս ոմանց և ասացի զայն.

Վկայէ ինձ այն՝ որ կապեալ եմ
՚ի նա, եթէ ոչ ուսայ ՚ի մարդկանէ,
այլ հոգին գոչէր և ասէր, թէ մի
ինչ գործէք առանց եպիսկոպոսի.
Զմարմինս ձեր իբրև զտաճար այ

պաշտեցէք. և զմիաբանութիւն սիրեցէք և 'ի հերձուածոց փախերուք. Նմանեցարուք Յ͞սի Ք͞սի, որպէս և նա Հօր իւրոյ.

Ես զիմս արարի ո͞պ զայր կատարեալ միաբանութեամբ.

Ուր՝ ուր երկմտութի՛ւն և բարկութի՛ւն գոյ՝ անդ ոչ բնակէ Ա͞ծ.

Բայց այնոցիկ՝ որ ապաշխարենն, թողցէ ն͞ց Տ͞ր, եթէ դարձցին 'ի միաբանութի͞ ն͞յ և 'ի ժողովս եպիսկոպոսի

Հաւատամ շնորհացն Յ͞սի Ք͞սի, թէ նա լուծանէ 'ի ձէնջ զամենայն կապանս.

Խնդրեմ 'ի ձէնջ եղբարք, մի գործէք ինչ հակառակութ͞բ, այլ անուսամբն Յ͞սի Ք͞սի.

Այլ լսէ զի լուայ յոմանց զի ասէին, եթէ 'ի գիրս առաջինս՝ ոչ փառաբանի Աւետարանն՝ ո՛չ հաւատամք նմա. Ոչ ապաքէն ասացի ձեզ՝ եթէ գրեալ է՝ թէպէտ և նոքա ասեն՝ եթէ աւելորդ է.

Սոդ ինձ գիր առաջին Յս̃ի Քս̃ի է, որ ոչ յանկշտակէր, խաչն և մահն՝ և յարութիւն և հաւատոյն· յորս յայ-տոփիկ ակն ունիմ արդարանալ աղօ-թիւք ձեր·

Բարերք են քահանայք, բայց առա-ւել քան զնս̃ է քահանայապետն. որ հա-ւատարիմ է սրբութեն ա̃ծց, որ նա ինքն միայն գիտէ զծածուկսն ա̃յ·

Այլ նաև դուռն Հօր, և ընդ նմա մտանեն Աբրահամ՝ Իսահակ՝ Յա-կոբ՝ և մարգարէք՝ և առաքեալք և եկեղեցի·

Սոյսքիկ ամէն 'ի մի միաբանութիւն ա̃յ· Իսկ առաւելութի գոյ 'ի տր̃ ա-ւետարանին՝ գալուստ փրկչին տն̃ մե-րոյ Յս̃ի Քս̃ի, և չարչարանքն և յա-րութիւն նորա·

Սիրեցեալ են և մարգարէքն, զի վս̃ նր̃ քարոզեցին·

Բայց աւետարանն կատարումն է ա-նապականութեան, և երկոքեանն 'ի միասին բարի են հաւատացելոց·

Այլ

Եւ քանզի՝ ունիմք մխիթարութիւն և ողորմութիւն զյս՟ քս՟՝ որ է ՚ի ձեզ։

Գլուխ Գ.

Պատմեցաւ ինձ եթէ միաբանութիւն գոյ յանտերք յեկեղեցին աստուծոյ։

Սորա՝ և ձեզ պատշաճէ խորհել եկեղեցւոյ մեր ընտրել զոմն բարւոք պաշտօնեայ, որ կարող իցէ լինել կարապետ մեր։

Որպէս զի երթիցէ անդր, և ՚ի միասին ուրախասցի ՚ի ժողովս նոցա, որ փառաւոր առնեն զանուն տն։

Երանելի է ստուգապէս ՚ի Քս՟ Յս՟ որ զպաշտօնս զայս կատարեսցէ, և դուք փառաւորեսջիք։

Քանզի և կամիք՝ և ոչ ինչ է ձեզ դժուար ինչ՝ փոխանակ անուանն մեր զայսոսիկ գործել։

Որպէս զոր եկեղեցիսն՝ որք առաջեցին զեպիսկոպոսս և զքահանայս, և զսարկաւագունս։

Այ

Վ՟ն Փիլոնի սարկաւագի կիլիկեցւոյ
որ է այր վկայութենց· և որ այժմ
բանիւ ա՟յ պաշտէ զիս, հանդերձ
Ռէոսիւ եղբարբ և Ագաթօբուսիւ
առն ընտրելոյ, որ է յասորւոց:
Որև հրաժարեաց յինէ՝ և կցորդ-
եղև ինձ:
Սոքա վկայեն վ՟ ձեր, և ես գոհա-
նամ զա՟յ փոխանակ ձեր, զի ընկալայ
զնոսա իբրև զձեզ 'ի տէր:
Այլ որք անարգեցին զնոսա՝ քաւե՟լք
լիցին շնորհօք տ՟ն մերոյ Յ՟ի Ք՟ի·
Ողջոյն տայ ձեզ սէր եղբարց, որ
են 'ի Տրովադա, զի անտի գրեցի
առ ձեզ, 'ի ձեռն Բուրգիոսի, որ
առաքեցաւ ընդ իս 'ի պատիւ ինձ, յե-
փեսացւոց և 'ի զմիւռնացւոց· զորս
պատուեսցէ Յ՟ս Ք՟ս, մարմնով և
հոգւով և մտօք, և սիրով և միաբա-
նութ՟բ: Ողջ լերուք 'ի Ք՟ս Յ՟ս
յոյս մեր: Շնորհք
ընդ ձեզ Ամէն:

Առ Հռոմ քաղաք։

Գլուխ. Ա.

ԻԳՆԱ ՏԻՈՍ ՈՐ Ե ԱԾԱԶ-

գեաց Եկեղեցւոյդ հանգուցելոյ մե-
ծութեամբ բարձրելոյն հօր տն մե-
րոյ Յսի Քսի.
Որ միայնէ որդի սրբոյն և լուսա՝
հորչին. և ՚ի կամս այնորիկ որ կամի

 ըզ

ըղկեանս ամենայնիւ ; Հաւատով և սիրով Յ̃սի Ք̃սի ա̃յ մերոյ, այնմ որ նստի 'ի գլ̃խ տեղւոջ Հ̃րդ ծը– ռօմայեցւոց ։ Որ է արժանի է ա̃յ և արժանի արդարութե̃, երանութե̃, և գովեստի, և աղօթից և սրբութե̃ ։ Նա՛ ցուցեալ է սիրով, և կատարեալ է օրէնքն Ք̃սի և անուամբ Հօր ։

Որում ողջոյն տամ մարմնով և հոգ– ւով ։ այլև՛ որք հնազանդ են հրա– մանաց նո̃ր, և լի՛ են շնորհօքն ա̃յ ։ Նա՛ մաքուր են յա̃մ օտար կերպա– րանաց 'ի ձեռն Յ̃սի Ք̃սի անբիծ– սրտի՛՛ բաղում ողջոյն ։

Ա̃ զի աղօթս արարեալ առ Ա̃ծ ար– ժանի եղէ տեսութե̃ ձերում, զոր և առաւել խնդրէի ը̃ռւնել ։

Նա՛ այժմ կապեալ 'ի Յ̃ս Ք̃ս յու– սամ ողջոյն տալ ձեզ ։ եթէ լինիցին կամք ա̃յ, և արժանաւորեցայց կա– տարման ։ Սկիզբնս բարւոք տնօրի– նեցաւ եթէ զվախճանն ևս գտից, և ընկալայց զմասն իմ առանց մե–

ղուղրանաց։ Բայց երկնչիմ 'ի սիրոյդ ձերմէ, զուցէ յաղթահարեսցէ զիս։
Զեղ դիւրինն գործել՝ զինչ և կամիք, բայց ինձ դժուարինն արժանանալ ա՟յ։ Թէ դուք ոչ խնայեսջէք ոչ կամիմ եթէ մարդկան հաճոյ լինիցիմ՝ այլ ա՟յ, որ՟ և եմ։
Զի՞ք այլ ժամանակ իբրև զայս, որ արժանաւորեցայց ա՟յ, և ո՞չ դուք՝ եթէ լռէք, քան զայս առաւել գործ գտանիցէք։
Ո՜ի եթէ լռէք յինէն բանիւ՝ ես մասն ա՟յ լինիցիմ։
Նա թէ զմարմինս իմ սիրէք՝ դարձեալ եղէց ընթացօղ։
Ոչ տայք ինձ առաւել ինչ քան զնոյնս որ ընծայիմ ա՟յ մինչ պատրաստ է սեղանն։
Անդ սիրով կացէք, և միաբան փառաւոր արարէք զհայր Ք՟ի մերոյ յ՟սի ք՟սի. որ զեպիսկոպոսն ասորւոց արժանաւորեաց կոչել յարեւելից 'ի յարեւմուտս։
Բարեբաղդ է ինձ ժողովիլ ընդ ձեզ աստի

առ Տ̃ի, և նովաւ ծագել ՚ի կեանս։
Բնաւ ը̃ ումեք ո՛չ էք նախանձեալ,
այլ և զայլս ուսուցանէք։
Սիրով զօրութ̃ խնդրեցէք, զի տա-
ցի ինձ ոյժ ներքոյ և արտաքոյ, զի
մի՛ միայն ասացից՝ այլ և կամեցայց։
Այո՛ մի՛ կոչիլ ևեթ քրիստոնեայ՝ այլ
և լինել, զի և գտանիցիմ յոր եմ, և
կոչիլ մարթիցիմ։
Այո՛ յայնժամ լինիցիմ հաւատացեալ
յորժամ աշ̃ի ոչ երևիմ։
Չիք ինչ երևելի որ բարւոք է.
քանզի և Տ̃ն մեր Յս̃ Քս̃ յոր-
ժամ է առ Հօր ևս առաւել երևի։
Ոչ ը̃ունայնութեան է գործս. այլ
մեծ ինչ է քրիստոնէութիւնն յոր
ժամ ատեա զնա աշ̃։

Գլուխ Բ.

ԵՍ գրեմ յա̃մ եկ̃ղցիս՝ և ծա
նուցանեմ, եթէ իմով կամաւ
մեռանիմ փոխանակ ա̃յ, միայն եթէ

դուք

դուք ո՛չ արգելուցուք զիս։
Խնդրեմ ՚ի ձէնջ մի՛ առնէք առիս
սէր ՚ի տարաժամու։

Թո՛յլ տուք ինձ լինել գազանաց կե-
րակուր և ՚ի ձեռն նց արժանաւորիլ
այ։ Ցորեանահատ եմ այ, և յատա-
մունս գազանաց աղացեալ լինիմ, և
գտանիմ հաց սբ այ։

Այլ մանաւանդ գրգռելով գրգռ-
եցէք զգազանսն, զի լիցին ինձ գե-
րեզման, և մի ինչ թողցեն ՚ի մարմ-
նոյ իմոյ։

Եւ ապա յայնժամ լինիցիմ ճշմարիտ
աշակերտ Քսի՝ յորժամ զմարմինս
իմ աշս ոչ տեսանէ։

Խնդրեցէք ՚ի տնէ վս իմ՝ զի յայ-
սմ գործոյ անօթ պատարագի այ
գտանիցիմ։

Ոչ եթէ իբրև զՊետրոսն և զՊօ-
ղոսն հրաման տամ ձեզ, որք էին
ընտրեալ առաքեալք, և ես այր դա-
տապարտեալ։ Նոքա ազատք՝ և ես մին-
չև ցայժմ ծառայ։

 Բայց

Բայց եթէ չարչարիցիմ՝ ապա Ցնի
Վէնի լինիմ, և յաւիտեան 'ի մեռելոց
ազատացեալ։
Այո՛ ես այժմ 'ի կապանս իմ ուսա-
նիմ չցանկանալ իմիք։
Այլև յասորւոց մինչև 'ի Հռոմ 'ի
մէջ գազանաց եմ արկեալ, 'ի ծովու
և 'ի ցամաքի, 'ի տուէ և 'ի գիշերի։
Այո՛ կապեալ եմ 'ի մէջ տասն ընձուց
որ են գունդ զինուորաց։
Այո՛ որչափ բարերարեմ առ սոսա, ես
առաւել չարանան առ իս։
Բայց և այսու առաւել աշակերտիմ,
և ոչ եթէ այսու արդարացեալ եմ։
Այլ ցնծամ 'ի գազանսն որ պատ-
րաստեալ են ինձ, զոր և՝ աղօթս առ-
նեմ, զի վաղվաղակի գտցին ինձ, և
կերիցեն զիս։
Այո՛ մի՛ լիցի նոցա երկնչել յինէն, իբ-
րև յոմանց՝ որ ոչ մերձեցան 'ի նոսա։
Եւ թէպէտ և նոքա ոչ կամիցին
մերձենալ յիս ես հարկաւորեալ՝ գը-
նացից 'ի վ՟ր նոցա։

Գոր

Գիտեմ եթէ զինչ հրամայեսցես է
ինձ՝ այժմ հաւատամ լինել աշա-
կերտ։ Ոչ նախանձ ել ինչ յիս յե-
րեւելեաց կամ յաներեւութից, այլ
զի արժանի եղէց Յ՟ի Ք՟ի։
Հուր եւ խաչ, եւ գազանք, որ պատ-
րաստեալ են, բաժանումն եւ ցրումն
ոսկերաց, եւ հատումն անդամոց, եւ
աղացումն ա՟մ մարմնոյ։ եւ չար խու-
վութիք սատանայի՝ եկեսցեն ՚ի վ՟ր իմ
միայն Յ՟ի Ք՟ի արժանաւորե-
ցայց։ Ոչ ինչ օգնեսցեն ինձ գանձ
՟նի, եւ ոչ Թագաւորութ՟ի սորա։
Բարւոք է ինձ մեռանել ՚ի Յ՟ս Ք՟ս,
քան Թէ տիրել ՚ի վ՟ր ա՟մ ծագաց
երկրի։ Զ՟Ն որ խաչեցաւն վ՟ն իմ,
խնդրեմ։ զոր յարեաւն ՚ի մեռելոց
կամիմ։ Երկունք մահու
յաւնեն ՚ի վ՟ր իմ։

Գլուխ Գ.

Ոներուք զիս յանձնել իմն
եղբարք, մի մերժէք զիս ՚ի
կենաց։ Ա՛ռ կամիցէք զմահ իմ. զոր
ոչ կամիմ մնալ յԱի. մի՛ պատուէք այդ-
պէս. եւ մի՛ նախանձաւոր առնէք ե-
րեւելեացս. Թոյլ տուք ինձ ընդու-
նել զանապատ լոյսն։
Դ. վէր յորժամ երթայց՝ մարդ լի-
նիմ կատարեալ. անսացէք ինձ լինել
նմանօղ չարչարանաց Այ իմոյ։
Իսկ որ նայեսցի՝ ՚ի միտ առցէ զոր
ինչ ես կամիմ. եւ չարչարեսցի ընդ իս։
Ո այս ասեմ զի գիտեմ թէ՝ զինչ է
որ պաշարեալն է զիս։
Իշխան աշխիս յափշտակել կամի զիս,
եւ զխորհուրդս մտաց իմոց ապակա-
նել։ Ո՛չ ոք ՚ի ձէնջ օգնեսցէ նմա,
այլ մանաւանդ յիմ կողմն լերուք,
այ, Այ։ Մ՛ի լիցի ձեզ խօսել եւ եթ
վսն Յսի Քսի; եւ աշխի մի ցանկայք։

Նախ

Նախանձ առ ձեզ մի՛ բնակեսցէ. այլ և ոչ ինչ եթէ յորժամ գայցեմ առ ձեզ, և խնդրիցեմ ՚ի ձէնջ՝ անսայ-ցէք ինձ. Սորդ՝ որոց գրեցից առ ձեզ հաւատայցէք:

Զայս կենդանուք գրեմ առ ձեզ, բայց մեռանել սիրեմ:

Սէրն իմ խաչն է, իմ տուփումն խա-չեցաւ, և չիք առիս այլ ջերմութին սիրոյ: Ջուր բարի և կենդանի գոյ յիս, և ՚ի ծածուկ ասէ ցիս թէ եկ առ Հայր. Ո՛չ ցանկայ ծերութին կա-թին. և ո՛չ ցանկութեց ծիս այսմիկ. Զհացն Այ խնդրեմ՝ որ է մարմին յսի քսի, եղելոյն ՚ի զաւակէ դաւ-թի, և զըմպելի արեան նոր հայցեմ, որ է սէր անեղծ և անապական.

Ո՛չ ևս կամիմ ըստ մարդկան կեալ, և այդ եղիցի ինձ՝ եթէ դուք կամիցիք. Զոր ՚ի ձեռն սակաւ նշանագրացս խնդրեմ ՚ի ձէնջ՝ հաւատացէք ինձ. Յս Քս նոյն ինքն յայտնեսցէ ձեզ, եթէ ճշմարտապէս ասեմ անսուտ

բե

բերանն յոր խօսեցաւ հայր ճշմա-
րիտ․ Հայցեցէք վն իմ զի արժանի
եղէց հոգւով սրբով․

Ո՛չ ՚ի մարմնի գրեցի ձեզ, այլ հոգ-
ւով և կամօքն այ․

Թէ չարչարեցայց՝ դուք կամեցարուք,
և եթէ խոտորեցիմ՝ յայտ է եթէ
դուք ատեցէք զիս․

Յիշեցէք յաղօթս ձեր զեկեղեցին
Ասորւոց, որ փոխանակ իմ ած հովիւ
ունի, և միայն Յս Քս այց արասցէ
նմա և սէրդ ձեր․

Այլ ես ամաչեմ կոչել զիս մի ոք ՚ի
նոցանէ, զի չեմ արժանի, քանզի
վերջին եմ առաքելոց նց․

Բայց յուսամ ողորմութի գտանել,
եթէ արժանաւորեցայց այ․

Ողջոյն տայ ձեզ հոգի իմ, և եկե-
ղեցիք ած, որք ընկալան զիս իբրև
զպատկեր յսի քի, և ոչ որպէս ըզ
ճանապարհորդ․

Նա և՝ որք ոչ էին մերձ յանցս ճա-
նապարհի, ըն քաղաքէ քաղաքէ յա-

 ռաջ

ուղղեալ ընդունելին զիս։
Գործեցի ձեզ զայս ՚ի Զմիւռնիայ ՚ի
ձեռան Երանելեաց Եփեսացւոց։
Այն ընդ իս և այլ բազում եղբարք
սիրեցեալք և որք եկին ընդ առաջ
իմ յասորւոց ՚ի Հռոմ ՚ի փառս Այ։
Այժ դուք ըստ արժանեաց հանգու
ցէք զա͞մ մարդ։
Գործեցի ձեզ զայս յառաջքան զինն
կաղանդից սեպտեմբերի․ յամսեանս
՚իաւէ որ օր Ի͞Է էր։
Ողջ լերուք և հաստատուն կա
ցէք համբերութեամբ Յ͞սի
Ք͞սի․ Շնորհք Տ͞ն մերոյ
ընդ ձեզ ամենեսին
Ամէն։

Առ Անտիոք քաղաք․

Գլուխ Ա․

ԵԳԾՍ

ՏԻՍ ՈՐԴ․ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԳԻՏԵՑ

Եկեղեցւոյդ ընտրելոյ ՚ի յոյժ քոյ ծննէ մերմէ. և ընկալեալ զողորմութիւն յոյյ հօրէ որ նստի յատորիս․ Որ և յառաջագոյն անուն անեցաւ քտաբար Անտիոքիայ մեծ հայր և ՚ի տեղ մեր յոյ քոյ ուրախ լինել․ Յոյժ թեթևացոյց ինձ տր զհապա-

Օ․ նրս

նըս իմ յորժամ ուսայ զհանդարտու-
թիւն ձեր․ և զմիաբանութիւն մարմ-
նոյ և հոգւոյ։

Այլ արդ․ աղաչեմ զձեզ․ ես որ կապ-
եալս եմ ի տէր․ միաբան ընթացա-
րուք ի կոչումն յոր կոչեցայք․

Այլ զի պահել լինիք յանօրէն և
ի չար հերձուածողաց․ որ են պատ-
րանք և կորուստ հաւատացելոցն։

Այլ հաւատացէք որթնոցն և մարգա-
րէիցն, և զմեծ հրեական և հեթանոս-
ական խաբէութի ի բաց մերժեցէք․

Այլ մի՛ զլոտոմութի մեծոց ի ներքս
ածէք․ և մի ի պատճառս միոյ միոյ․
զքո լսեալ ուսումնսք․

Ո՜ւ ի թէպէտ և հաւատարիմ ծա-
ռայն եմ ասաց թէ տէր Յս̃ քո տէր
մի է․ բայց և նոյն ինքն որ զմինն մի-
այն քարոզեաց՝ և զտէր մեր Յս̃ Քս̃
հաւատաց առեալ․ Այլ թէ ցոլեաց
տէր յաւալ ի ձեռն ի վէր Սոդոմայ և
Գոմորայ հուր և ծծումբ․

Այլ դարձեալ եթէ ասաց Աստ-

րասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում
և եթէ արար Ած զմարդն ՚ի պատ-
կեր իւր․ Այլ վն մարմնանալոյն ասաց․
եթէ մարգարէն կացուցէ ձեզ տր
Ած ձեր յեղբարց ձերոց իբրև զիս․
Այլ այլ մրգրն ասէ, ես եմ Ած ա-
ռաջին և ես եմ յետին․ և չիք այլ
Ած բաց յինէն․
Ուր վն հօր միայն ասաց․ այլ նոյն և
վն որն մերոյ Յսի Քսի ասէ․
Որդի տուաւ մեզ, որոյ իշխանութի
իւր ՚ի վերայ ուսոց իւրոց․ և կոչի
անուն նր հրեշտակ մեծի խորհրդո-
յս սքանչելի խորհրդական․ Ած հզ-
օր․ իշխան խաղաղութե․
Այլ վն մարդեղութեն նր ասէ, ա-
հա կոյսն յղասցի և ծնցի որդի և
կոչեսցեն զանուն նր Էմմանուէլ․
Այլ վն չարչարանաց նր ասէ, իբրև
զոչխար ՚ի սպանդ վարեցաւ և իբրև
զգառն առաջի կտրչի․ և որ ՚ի կար-
գին․ Այնոքիկ և Աւետարանիչքն
զԱծ հայր միայն քարոզէին․ սակայն

և

և զոր վ՟ն տ՟ն մերոյ Յ՟սի Ք՟սի, ոչ
թողին՝ այլ գրեցին.

Թւէ ՚ի սկզբանն էր բանն՝ և բանն էր առ Ա՟ծ. և Ա՟ծ էր բանն. նա էր ՚ի սկզբանն առ Ա՟ծ. ա՟մ ինչ նովաւ եղև. և առանց ն՟ր եղև՝ և ոչ ինչ. որ
ինչ եղեն.

Ի՞նչ վ՟ն մարմնանալոյ ն՟ր ասէ թէ՝ բանն մարմին եղև և բնակեաց ՚ի մեզ.

Ի՞նչ եթէ գիրք ծննդեան Յ՟սի Ք՟սի որդւո՞յ Դաւթի որդւո՞յ Աբրահամու.

Ի՞նչ առաքելոցն յորժամ ասացին եթէ մի է Ա՟ծ. ասացին ևս եթէ մի է միջնորդն ա՟յ և մարդկան.

Ի՞նչ զմարդկութ՟ին և զչարչարանս
ն՟ր ոչ ամաչեցին պատմել.

Ո՟ր յորժամ ասեն. որդի մարդոյ Յ՟ս Ք՟ս. որ ետ զանձն իւր փրկանակ ա՟մի. Իսկ որք մի Ա՟ծ քարոզեն սակս բաժանելոյ զԱ՟ծութ՟ին Ք՟սի, նոքա ճշմարիտ որդիք են սատանայի.
և թշնամիք ա՟մ արդարութեան.

Ի՞նչ որ ոչ հաւատայ թէ ք՟ս որդի է

այնմ

այնմ որ արար զերկինս և զերկիր.
մշտնջենաւորին որ յառաջ է քան ըզ
յաւիտեանս. զոր քարոզեցին օրէն
քըն և մարգարէքն.
Եթէ կամ ինչ մի այլ իմանալի զ՞ա ա
սիցէ. գործի է նա բանսարկուին.
Եթէ որ ՚ի մարդեղութենն հրաժա-
րէ. և ՚ի խաչելութենն ամաչէ. վ՟յ
ես կապեալս եմ. նա է կատարելապ՟ս
նեռանն. Եթէ որ սուտ մարդ ասիցէ
զՔ՟ս՟, անիծեալ է ը՟ բանի մարգա
րէին. զի ոչ է յուսացեալ
յԱ՟յ՟ այլ ՚ի մարդ.

Գլուխ Ի.

Այս գրեմ առ ձեզ՝ որք
նոր մանկունք ք՟րի.
Ոչ թէ զի տեսի զձեզ յայդպիսի
խորհուրդս. այլ կանխեմ ամրացու-
ցանել զձեզ ո՟պ հայր զորդիս.
Արդ՝ տեսէք դուք իմաստունքդ ըզ
մշակսն չարեաց. և զթշնամին խաչին

 ք՟րի.

քին, որոց վախճանն կորուստ է. ո-
րոց Ա՛յ որովայնն է. և փառք ամօ-
թըն. Տեսէք զկատաղեալ շունսն և
զթևաւոր օձսն և զթունաւոր իժսն
և զկարիճսն:

Աւասիկ նոքա են աղուեսք մանուկք
ապականիչք այգեաց և ոչ ինչ բերեն
յինքեանս կերպարան մարդոյ:

Դուք Պօղոսի և Պետրոսի էք ա-
շակերտք, մի՛ կորուսանէք զուխտն
ձեր:

Յիշեցէք զևոդիոս զարժանի երա-
նութե հովուին ձեր. որ յառաջինն
կալաւ յառաքելոցն զվերակացութիւն
ձեր. և մի՛ ամաչեցուցանէք զհայր
ձեր. Այլ եղիջիք որդիք սիրելիք
և անբիծք:

Գիտէք թէ ոպ̃ վարեցայ առ ձեզ
և զորս յորժամ մերձ էի աստէի.
զնոյն և հաստատունս գրեմ.

Ով է որ ոչ սիրէ զՏ̃ր մեր Յ̃ս Ք̃ս
նզովեալ լիցի:

Արդ նմանօղ լերուք ինձ. զի և ես

փո-

փոխանակ անձանց ձերոց լինիցիմ.
յորժամ զյս՟ քս՟ ը՟ունիցիմ.
Յիշեցէք զկապանս իմ քահանայք.
և արածեցէք զհօտս ձեր. մինչև
յայտնեսցէ Տ՟Ք զոր հանդերձեալն
է առաջնորդել ձեզ.
Ահաւասիկ ես պատարագիմ. զի զքս՟
շահեցայց. Այլ և սարկաւագունք
՚ի միտ առցեն թէ զորպիսի աստի-
ճան ունին. և զգուշասցին զի առանց
մեղադրանաց լինիցին և եղիցին նմա
նօղք քնի. Ժողովուրդք հնազանդ-
լիցին քահանայից և սարկաւագաց.
Կուսանք գիտասցեն թէ որում են
խօսեցեալ զինքեանս.
Արք սիրեսցեն զկենակիցս իւրեանց
և յիշեսցեն եթէ մին միոյ և ոչ բա
զումք միոյ տուեան. ՚ի սկզբաննէ լի
նելութեն. Կանայք պատուեսցեն
զարս իւրեանց որպէս Սառայ ըզ-
Աբրահամ. և մի՛ համարձակեսցեն
կոչել զնա յանուանէ. այլ պատկա-
ռեսցին. Նա՛ այնոքիւք անուամբ

 միայն

միայն կոչեսցին արք. և կանայք որք միաւորեալ են խաչիւն Քրիստոսի.

Գլուխ Գ.

Հարք խրատեցէք զորդիս ձեր քահանայական խրատու.

Որդիք պատուեցէք զհարս ձեր. զի ձեզ բարի եղիցի.

Տեարք մի՛ հպարտութեամբ վարիք առ ծառայս ձեր.

Այլ նմանօղք լերուք համբերողին Յոբայ՝ որ ասէ թէ՝ ես ծածկէի ըզ դատաստանս ծառայի՛ և աղախնոյ իմում յորժամ դատէին առաջի իմ. Զինչ ասացից եթէ զհանդէս իմ անտես առնէ Տէր և զվախճան նորա դուք գիտէք.

Ծառայք մի բարկացուցանէք զտեառս ձեր. յաղագս չնչին իրաց. զի մի՛ լինիջիք պատճառք չարեաց.

Նոյնպէս և ամենեքեին զգոյշ լերուք զի մի՛ խոտորիցիք.

Այլ

Գոռոզութի. եւ բարկութի. եւ ար-
բեցութի. կամբարտաւանութի. եւ
նախանձ. եւ բամբասկութի. եւ զըր-
պարտութի. եւ հայհոյութի բնաւ մի
անուանեսցի առ ձեզ.

Արէք մի՛ ձուխասցին 'ի վ՟ր նոյն մի
կոխան արասցեն զձանն.

Այսուեր հնազանդ կացէք յիրս որ
ոչ է գայթակղութի հոգւոց.

Իշխանաց մի՛ ընդդիմանայք. զի մի
տայցէք պատճառս որոց զպատճառանս
կամիցեն խնդրել 'ի վ՟ր ձեր.

Բայց վ՟ս կախարդութեն եւ արուագէ-
տութեան եւ սպանութեն աւելորդ
համարիմ գրել ձեզ.

Զի այսոքիկ եւ հեթանոսաց անգամ
գարշելի են թող թէ քրիստոնէից.

Բայց՝ զայս ամ՟ ոչ թէ իբրեւ զառա-
քելոյն հրամայեմ ձեզ. այլ իբրեւ
զմի որ 'ի ձէնջ զգուշացուցանեմ զձեզ
բարոյ: Ողջոյն տամ սրբոյ քահա-
նայական դասուն. երիցանց եւ սար-
կաւագաց. եւ կիսասարկաւագաց. եւ

դպրաց և ընթերցողաց. և դռնապա
նաց. և աշխատաւորաց. և կրօնաւորաց.
Ողջոյն տամ ՚ի Քս տալէթայ սարկա
ւագաց որք պահեն զդրունս սրբու
թեանցն այ.
Ողջոյն տամ Քրիստոնեայ կուսանաց
որ խրախացեալ են ՚ի տր Յս.
Ողջոյն տամ ամօթխած այրեաց.
Ողջոյն տամ համօրէն ժողովրդեան
տն ՚ի փոքրկանց մինչ ցմեծամեծս.
Ողջոյն տամ կիսանէի և լծակցի նր.
և սիրեցեալ որդւոց նորա ՚ի Քս.
Ողջոյն տայ ձեզ լուսափայլ եպիս
կոպոսն Պօղիկարպոս որ ջաղում հո
գաբարձութիւն ունի վս ձեր. ո
րում և յանձն առարի զձեզ Տե
րամբ. Ողջոյն տայ ձեզ ամ եկղցին
զմիւռնացւոց. որ և աղօթս առնէ
վս ձեր ՚ի տր.
Ողջոյն տայ ձեզ և Օնեսիմոս հովիւ
եփեսացւոց. Ողջոյն տայ ձեզ Դա
մաս մագնիսացւոյ եպսկպս.
Ողջոյն տայ ձեզ Պողբիոս հեգմն

տրալանացէոց. Ողջոյն տան ձեզ
փիլոն և ախթուփաս կցորդ իմ և
պաշտօնեայք.
Ողջոյն տաջիք միմեանց 'ի համբոյր
սրբութե. Ս ոյսաւին 'ի փիլիպօնէ
գրեցի առ ձեզ եղբարք.
Ողջ լերուք դուք ամենեքին 'ի տր.
որ միայն է ոչ ծնեալն և ծնեալն յա
ռաջ քան զամ յաւիտեանս.
Պահեսցէ զձեզ հոգւով և մարմնով.
և տեսանել տացէ ինձ զձեզ յարքայ
ութեանն երկնից.
Ողջոյն տուք այնմ որ փոխանակ իմ
հանդերձեալ է լինել առաջնորդ ձեզ.
Ողջ լերուք լցեալ շնորհօքն այ հօր.
և Յսի Քսի որդւոյ նորա և հոգ-
ւոյն սբյ, որ է օրհնեալ
յաւիտեանս Ամէն.

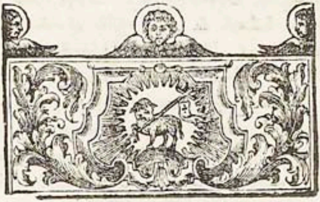

Թուղթ Մարիայ կնոջ միոյ՝ ի կաս
պալոն քաղաքէ. առ Իգնա
տիոս երանելի գրեալ:

ՄԱՐԻԱ
ՊՐՈՍԵԼԻԹ

Յ̃ի Ք̃ի. առ ա̃ծազգեցեալ Իգնա-
նատիոս. Երանապետ Եպիսկոպոսս
առաքելական եկեղեցւոյն անտիոքայ
ասորւոց. Մ̃ջ հայր և որդին իւր
սիրելի, ուրախ և ողջ լինել յամ
ժամ. Ա̃ծ զի ծանեաք մեզ ով զար

ճանաչիդ՝ եթէ Յս Քս որդի է այ
կենդանեաց. և ՚ի վերջին ժամանակս
մարմնացաւ ՚ի կուսէն Մարիամայ, ՚ի
զաւակէ Դաւթի և աբրահամու, զր
նախագուշակ պատգամաց իւրոց, որ
կանխաւ ասացաւ ՚ի դատուց մարգա-
րէիցն. Արդ՝ աղաչեմ զքեզ Հայր
մր՝ տուաքեա՛ մեզ յիմաստութենէ
քումմէ զՍուրբնոս սիրելի քոյ մա
տամբն լեալ եպիսկոպոս, որք մերձ ՚ի
տերութիւս և զնզոլեգեոն քահանայ կաս
պարոնի. Իբրու՝ զի մի լինիցիմք ու-
նայնք ՚ի սպասաւորաց ամենայն բանին.
Որպ և Մովսէս ՚ի միում ատեան ոչ ա
սէ, եթէ այց արասցէ տր Այ՝ զոմն
առաջնորդել ժողովրդեանս այսմիկ,
և մի՛ լիցի ժողովուրդ ան իբրև զոչ
խարս առանց հովուի.
Իսկ ես զի մանկունք են՝ որք գրե-
ցան, յորդորանէ մի՛ երկնչիր ամե-
րանելի. Այլ հաւատամ, զի գիտասցես
թէ ՚ի վերայ քան զմարմին խորհին,
և ինքեանք մինքեանս զգուշոյց ման-
 կու

կութեամբն՝ յայտնեն զծերութիւն
քահանայութեան.

Այլ դու 'ի միտ առ խորհրդով հոգ-
ւոյն սրբոյ զոր տուեալ քեզ լոյս 'ի
ձեռն Յսի Քսի.

Ո՞չ ապաքէն գիտես դու զի Սամու-
էլ մինչդեռ մանուկն էր՝ տեսանող
կոչեցաւ, և 'ի գաս մարգարէից
համարեցաւ. Եւ զծերացեալն ըզ
հեղի՝ վասն օրինազանցութեան յանդի
մանեաց, քանզի նա զորդիսն իւր՝
յորժամ խափանէին զքահանայութիւն,
և հպարտանային 'ի վերայ ժողովրդեանն
ոչ խրատեաց.

Եւ իմաստունն Դանիէլ մինչ մա-
նուկն էր դատեաց զզրպարտող ծեր
սըն, և յայտնեաց զնոցա լիրբս՝ և վա-
վաշոտս միտս և ոչ ծերս. որ թէպէտ
և յազգէ եբրայեցւոց էին, սա-
կայն զգործս այլազգեաց գործէին.
Նաև Երեմիաս՝ յորժամ վասն ման-
կութեանն երկնչէր գալ իմարգարէ
ութիւնն լուեալ լոյս՝ զի ասէր ցնա
ձի

մի, պանէր՝ եթէ մանուկ իմ ես, զի առ
ամենեսեին առ այս առաքեմ զքեզ եր
թիցես, և զա՛մ զոր ինչ պատուիրեմ
քեզ՝ խօսեսցիս, զի ես ը՛ն քեզ եմ։
Նաև իմաստունն սողոմոն՝ ոչ ապա
քէն երկոտասան ամեայ էր՝ յորժամ
գիտաց զանգէտ և զմեծ դատաստան
կանանցն՝ վճռ տղայոցն։
Մինչ զի և ա՛մ ժողովուրդն սարս
եալ զարմացան յիմաստութի ման_
կանն, և ոչ հայեցան 'ի նա իբրև 'ի
մանուկ, այլ իբրև յայր կատարեալ։
Նոյն և՝ զառակահարցուածսն դշ_
խոյին հարաւոյ, որ իբրև զհոսանս
գետոց բղխէր՝ վաղվաղակի լուծա_
նէր զն՛ս, որով և զայնպիսի իմաստու
հէին զարմացոյց, և 'ի մտաց իւրոց՝
արտաքս եհան։
Նոյն և՝ Նաթանէլն Յովսիայ գրէ_
թէ 'ի տարախոս և յանպատշաճ հա_
տակի յանդիմանէր, զորս զգեցեալն
էին զհոգին չարութեան։
Որք էին տղայք և պատրինք ժո_

ղովրդեանն և յայտնի առնէր զխա-
բէութիւն դիւացն, և զորս ոչ էին
Ո՞ւնք խայտառակէր։
Այժ՛ զպաշտօնեայս նոցա չարաչար սա-
տակէր, և զմեհեանս նոցա կործանէր,
և զսեղանս նոցա պղծէր մեռելոտիւքն
և զտաճարս նոցա քակէր, և զան-
տառսն հատանէր. և զարձանսն ման-
րէր։ Այժ՛ զգերեզմանս ամբարշտացն
շրջէր բրելով, ո՛պ՝ զի և ոչ նշան ՚ի
վ՛ր չարացն գտանիցի.
Այսպէս և ա՛մ ոք որ նախանձաւոր
բարեաց լինիցի.
Նաև՝ Դաւիթ մարգարէն և ար-
քայն և արմատն մարդեղութե՛ բա-
նին և փրկչին մերոյ, մանուկ օծա-
նէր ՚ի Սամուէլէ ՚ի թագաւոր.
Որպէս և ինքն ասէ ՚ի տեղւոջ ու-
րեմն, թէ փոքր էի ես յեղբարս իմ
և մանուկ ՚ի տան հօր իմոյ և այլն.
Այժ՛ փոքր է ինձ ժամանակս քննե-
լոյ զամ՛ զոյնոսիկ՝ որ մանկութե՛ հա-
ճոյ եղեն ա՛յ, և տուաւ նոցա մարգա-
րէ

րեութիւն և քահանայութիւն և
Թագաւորութիւն։

Մ՜ յիշատակի այս բաւական լիցի՝
որ գրեցանս այժմ։

Բայց՝ աղաչեմ զքեզ՝ մի՛ ինչ տա_
ժել համարել զիս, կամ թէ՝ սնա_
փառութեամբ եդի զայս բանս իբ_
րև զուսուցիչ։

Այլ սիրով համարձակեցայ յիշեցու_
ցանել ձօր իմոյ ա՜վ։

Գիտեմ ես զչափ հասակի իմում,
և վ՜ս այնորիկ ոչ երկայնեմ զբանս
իմ առ քեզ։

Ողջոյն ասեմ քահանայից՝ և պաշտօ
նէից ձերոց, հանդերձ ք՜սէր ժո
ղովրդեամբ, որ ը՜ հովանեաւ քա_
ջութեանդ ձերում արածին։

Ողջոյն տան ձեզ ա՜մ հաւատացեալքս
մեր, և դու վ՜ս ողջամբ լինելոյ
մեզ աղօթեա ա՜վ
ա՜վ երանելի։

Պատասխանի Թղթոյն Մարիայ. եւ բանելոյն Իգնատիոսի գրեալ։

Գլուխ. Ա.

ԻԳՆԱ

ՏԻՈՍ ՈՐԴ. ԸՆԾԸ.Օ ԳԻԼԵՐՅ

Գթացելոյ ՚ի շնորհացն այ̃ հօր բարձ-
րելոյ՝ եւ որդւոյ նր̃ տե̃ն մերոյ Յս̃ի
Քս̃ի. Հաւատաւուհւոյ դստեր մերոյ
արժանւոյ այ̃, որ զՔս̃ զգեցեալ է,

մեծապէս ուրախ լինել 'ի տէր.

Տեսութիւն աւելի է քան զգիր որ չափ մերձաւոր է գնդակի զգայարանացն. և ո՛չ հաղորդի միայն՝ այլ ըղնոյն սիրեցելոյն պատուէ զառօղն. Այլ դարձեալ 'ի նոյն առնուլն զփափաքումն առաւել ստանայ.

Բայց և զգիրդ երկրորդ նաւահանգիստ ասեմք, զոր իբրև զբարի դադար ընկալաք 'ի հաւատոյ քում, և իբրև 'ի մօտոյ տեսաք զբարիս հոգւոյ քոյ. Որդ հոգիք բարեաց ո՛վ իմաստուհի կրին նմանեալ են աղբերաց բղխման, որ զանցեալսն 'ի վերինքեանց թէպէտ և չիցեն ծարաւիք, սակայն՝ առաւել պայծառութեամբն յինքեանս ձգեն առ 'ի ըմպել. Այսպէս և իմաստութիւն քո գործէ, և հաղորդել բաղձայ յԱյպին բղխմանցն, որք բուսանին 'ի հոգւոյ քումմէ.

Որդ ես՝ ո՛վ երանուհի ո՛չ եմ ինձ և յիս, զի յորժամ առիս ինցեմ՝ ա՛յ

Թէ պլոց իցեմ։

Ոմանց ի բազում կամօք հակառակոր-
դաց հալածիմ, ոմանք փախստեիւք,
ոմանք պահապանօք, և ոմանք երբեմն
կապանօք։ Բայց ՚ի միօջէ յայսցանէ
ոչ դառնամ, այլ՝ անօրէնութեան նոցա
աշակերտիմ, մանաւանդ՝ զի զ՚Ած
շահեցայց։ Նաև խրախճանամ ՚ի չար-
չարանսն՝ որ ինձ պատրաստեալ են
զի ոչ են արժանի չարչարանք ժամա-
նակիս այսմիկ՝ հանդերձելոյ փառացն
որ յայտնելոց են։

Սուղ զոր ՚ի քէն թղթով հրամայե-
ցաւ՝ ուրախութեամբ կատարեցի, և ոչ
մի ինչ երկմտեցի։

Իսկ որ զբարի վարս նոցա քննեցեր՝
ծանեա և ես. և զի դատաստանաւ
Այ զվկայութիւն արանցս այսոցիկ արա-
րեր, և ոչ մարմնաւոր ճարտասանութեամբ։
Յոյժ ուրախացուցին զիս՝ գրազարդ-
յիշատակս քո, զոր յորժամ ընթեր-
ցայ, և ոչ մտօք երկբայեցայ առ գոր-
ծըս այս։ Նաև՝ իմանալի աչօք տեսի

 զոր

զոր ՚ի քէնդ ազդեցաւ առանց հա-
կառակութեան։ Նմանն իմ եղիցի փա-
խստական անձին քո, զի սիրեցեր զՅս̃
Քս̃ որդի այ̃ կենդանւոյ, վասնորոյ՝
և նա ինքն յայտնեաց քեզ։
Նոյլ և ես զանձնանիկ իմ սիրեմ զնա
սիրեմ. և որք խնդրեն զնա՝ գտցեն
զխաղաղութիւն։

Գլուխ. Իա.

ՏՈյ ինձ տուեր՝ եթէ համարիմ
է բանն՝ զոր լուայ վս̃ քո,
մինչ տակաւին էիր ՚ի ջրում
առ ենագդետոսն։
Զոր երկրորդեաց այժմ կղէմէս՝
արժանեին երանութե̃, որ Պօղոսի և
Պետրոսի լսողն էր։
Ահա այժմ յաւելեր ՚ի վր̃ այնմ հա-
րիւրապատիկ, և այլ ես՝ յաւելցես։
Ահա այժմ յօժար եմ գալ և հանգ-
չել առ ձեզ, այլ ոչ է մարդ ՚ի ձմռնա
պարհ իւր։

Քանզի խափանէ զկամս իմ, և ոչ
թողու 'ի կատարումն զինուորական
պաշտպանութ̃ինս։

Նա՛ ոչ գործել ինչ, և ոչ խորհել
կարող եմ յոր ինչ և իցեմ։

Մինչև յորժամ ընկալայ զգիրս քո,
կրկին մխիթարութի համարելով՝ Ող-
ջոյն ասեմ քահանայական հոգւոյդ,
և աղաչեմ առաւելուլ 'ի վր̃ քաջու-
թեանդ։

Քանզի փոքր է այս վաստակ՝ որ
կայ առաջի, և այն ունելի վարձքն
բազում։ Փախիր յայնցանէ՝ որ ու-
րանան զչարչարանսն Ք̃սի, և զծը-
նունդն մարմնով։

Բազումք են այժմ որ այսպիսի հի-
ւանդութ̃իս են տկարացեալ։

Ուսեալ եմ եթէ կատարեալ ես յամ̃
գործս բարիս, և 'ի բանս իմաստուն
մինչ զի կարող ես՝ և զայլս իմաստ-
նացուցանել 'ի Ք̃ս։

Ողջոյն տամ 'ի Ք̃ս ամենեցուն՝ որ
ը̃ քում անուանդ և նմանութ̃եդ-

 հաւ-

հաստատուն կան ՚ի փրկութիւն իւր-
եանց ՚ի Քս։

Ողջոյն տան քեզ քահանայք և պաշ-
տօնեայք, և մանաւանդ Ուրիոն սար-
կաւագ։ Ողջոյն տան քեզ կասիա-
նոս աստնջական իմ, և լծակից նորա
քոյր իմ, և սիրելի որդիք նորա։
Ողջ լեր յամ ժամ ՚ի Քս Յս,
հոգւով և մարմնով։
Եւ եղիցի տեսանել զքեզ
ինձ ժառանգորդս պսակի
՚ի Քս։ Շնորհք ընդ
քեզ Ամէն։

 ՚ի

Ի Տարօն Բաղէշ.

Գլուխ. Ը.

ՏԻՄ ՈՐ [illegible]

Սեպհական եկեղեցւոյդ ՚ի քմ. որ
ժամնի փառաց արժանի յիշատակի որ
ժամնի սրբոյ. որ է ՚ի Տարօն.
Ողորմութիւն և խաղաղութիւն այ հօր
և տն մերոյ յսի քսի բազմացի
յամ ժամ,
Յասորեաց մինչև ՚ի հռովմ Է գա-

զանս մարտնչիմ. և եթէ ոչ կերեալ
լինիմ. գիտասջիք զի յորժամ կամե
ցայ Ա՟ծ աշակերտաց զիս դանիելի.
Բայց 'ի հպարտութե՟ ոմանց անհան
դարտ գազանն որ բնակեալ է 'ի նմ՟.
և յամ՟ ժամ մրրկէ և հարկանէ զիս։
Սակայն ես ոչ և զմիոյ ինչ չարի առ
նեմ բան, զի ոչ է անձն իմ ինձ պատ
ուհական կամ սիրելի, մանաւանդ
իբրև զորն իմ։
Այմ՟րկ պատրաստ եմ առ սուր և
առ հուր՝ առ խաչ. և առ գազանս.
միայն թէ զՅ՟Ս տեսից զփրկիչն իմ
և զԱ՟ծն իմ որ վ՟ս իմ մեռաւ.
Արդ աղաչեմ զձեզ ես կապեալս 'ի
Յ՟Ս. որ յերկրի և 'ի ծովու հալա
ծիմ. Կացէք հաստատուն 'ի հաւա
տըս և 'ի ճշմարտութի՟. քանզի ար
դարն ասէ 'ի հաւատոց կեցցէ. և
անշարժ կացէք. քանզի ասէ տ՟ր բը
նակեցուցանէ զմիակրօնս 'ի տան.
Ծանեայ թէ ոմանք 'ի սպասաւո
րաց սատանայի, կամեցան պատրել

զձեզ

զձեզ որքանին թէ Յս կարծեօք
ծնաւ. և կարծեօք չարչարեցաւ և
խաչեցաւ: Այլ ոմանք եթէ ոչ է որ
դի արարչին և ոչ ինքն արարիչ. և
ոչ Այ ՚ի վերօ ամի.
Այլ ոմանք սոսկ մարդ զնա ասեն.
Այլ ոմանք ասեն եթէ մարմինս այս
ոչ յառնէ. և պարտ է ՚ի կեանս յայս
փափկութք վայելել.
Ով ի այժմ են վախճան բարեացն.
և յետ ոչ ինչ բազում ժամանակի ա
պականին. և այսպիսի մեծութիւնն
չարեաց թանձրացաւ.
Բայց զձեզ գիտեմ, զի և ոչ մի ժամ
հնազանդիք նց. քանզի որդիք էք
քաղաքին Պօղոսի. և աշակերտք այ՛
նորին որ յերուսաղեմէ մինչև ցիլիւրի
կոս ելից զԱւետարանն, և բերէր
՚ի մարմնի իւրում զխերանս Քի.
Ով որ եթէ յիշէք ճանաչէք ամենե
ւին եթէ Յս Տր մեր ճշմարտապս ՚ի
կուսէ ծնաւ. և խաչեցաւ.
Ինձ ասէ քաւ լիցի պարծել. եթէ

ոչ

ոչ ՚ի խաչ տն մերոյ Յսի Քսի.
Որ՞ ով եղև ստուգապէս ՚ի կնոջէ
և չարչարեցաւ և խաչեցաւ. և մե֊
ռաւ՝ այնպս և յարեաւ իշխանութբ
առաջին պտուղն ննջեցելոց.
Որ մեռաւ ասէ միանգամ մեղացն. և
որ յարեաւ կենդանի է այ.

Գլուխ Ի.

Եւ եթէ ոչ. զինչ պետք են
կապանքս. մինչ չէ մեռել քս
և յարուցեալ. Որ՞ զինչ օգուտ է
համբերութիս. և կամ զինչ արդիւ֊
նաւոր են մեզ հալածանքս.
Ընդէ՞ր Պետրոս խաչէր. և Պօ֊
ղոս և Յակովբոս սրով գլխատեին.
և ստեփաննոս քարկոծեալ լինէր ՚ի
տիրասպան հրէից.
Բայց և ոչ մի ոք յայսցանէ թափուր
վաստակեցին. Այլ ճշմարտապս Քս
խաչեցաւ ՚ի չարաց ամբարշտացն. և

որ

որ ծնաւ ՚ի կուսէն որդի ա՟յ, և որ
խաչեցաւն անդրանիկ ա՟մ արարածոց,
և Ա՟Ծ բանն. և նովաւ արար զա՟մ ինչ
Ա՟Ծ հայր.

Ասէ մի է Ա՟Ծ յորմէ ա՟մ. և մի տէր
Յ՟Ս Ք՟Ս որով ա՟մ. և դարձեալ թէ
մի է Ա՟Ծ և միջնորդն ա՟յ և մարդկան
որդին մարդոյ Յ՟Ս Ք՟Ս.

Որով ա՟մ եղև որ ինչ յերկինս և
որ ինչ յերկրի. երևելիք և աներե-
ւոյթք. Նա է մշտնջենաւոր ա՟ծ ՚ի
վ՟ր ա՟մ երկրի.

Այլ ինքն որդի ասաց թէ ելանեմ
ես առ հայրն իմ և առ հայր ձեր, և
ա՟ծ իմ և ա՟ծ ձեր.

Այլ նորին առաքեալն ասէ թէ՝ յոր-
ժամ հնազանդեսցի նմա ա՟մ. յայն-
ժամ և ինքն հնազանդեսցի այնմ՝
որ հնազանդեցոյց նմա զա՟մ.

Ապա ուրեմն ոչ է սոսկ մարդ. ո-
րում հնազանդի ա՟մ. և յորոյ ձե-
ռըն եղև ա՟մ.

Իսկ արդ որոյ մարդոյ պատշաճի ա-

 ասց

սացեալն թէ նիստ ընդ աջմէ իմմէ.
կամ զիմ արդ ասէր թէ յառաջ քան ըզ
լինելն աբրահամու եմ ես. և փառա
ւորեա զիս հայր փառօքն զոր ու-
նէի առ քեզ նախ քան զլինելն աշխարհի.
Հարց. ո՞ր մարդ իշխէ ասել եթէ
յերկնից իջեալ եմ. և ոչ եկի առնել
զկամս իմ. այլ զկամս այնորիկ որ
առաքեացն զիս.
Հարց. վասն որո՞յ մարդոյ ասացեալ է.
եթէ նա է լոյսն ճշմարիտ որ լու-
սաւոր առնէ զամենայն մարդ եկեալ յաշխարհ.
Հարց. եթէ յաշխարհի էր. և աշխարհ նովաւ ե-
ղև. և որ ՚ի կարգին է.
Հարց. որ այսպիսի է նա՝ մարդ իցէ
սոսկ. և կամ ՚ի Մարիամայ եղև ըս
կիզբն եղելութեան նորա.
Պատ. այլ խոնարհեցանէր առ ած. և ած
բան. և որդի միածին և որ զկնի.
Հարց. վասն յարութեան մարմնոյ մերում
ասէ, ամէն ամէն ասեմ ձեզ եկես-
ցէ ժամանակ յորում ամենքն որ ՚ի գե-
րեզմանս իցեն. լուիցեն ձայնի որդ-

 ւոյն

ւոյն ա̃յ. և եկեսցեն արտաքս և որք լուիցենն կեցցեն։

Այլ առաքեալն պօղոս ասէ թէ պարտ է ապականութեա այսմիկ զգենուլ զանապականութիւն, և մահկանացուիս զանմահութիւն և զի արժանի է սրբութեամբ և արդարութեամբ կեալ ասէ.

Գլուխ. Գ.

Մի խաբիք՝ ոչ շունք, ոչ իգացեալք, ոչ արուագէտք, ոչ պոռնիկք, ոչ բանսարկուք, ոչ գողք, և ոչ արբեցողք զարքայութիւն ա̃յ ոչ ժառանգեն. Իսկ եթէ մեռեալք ոչ յառնեն՝ ապա և Ք̃ս չիցէ յարուցեալ՝ ընդունայն է քարոզութիւս մեր ընդունայն են և հաւատք ձեր՝ և տակաւին ի մեղս կայցէք.

Իսկ արդ որ ննջեցին ի Ք̃ս կորեան արդեօք. եթէ այսու կենօքս միայն եմք յուսացեալ ի Ք̃ս՝ ապա ողորմելիք եմք քան զա̃մ մարդիկ

 Այլ

Այլ եթէ մեռեալք ոչ յառնեն կե-
րիցուք արբցուք, քանզի վաղիւ մե-
ռանիցիմք։ Այլ եթէ այդ այդպէս
իցէ, ի՞նչ արդեօք եմք մեք զատ-
եալք յիշոց կամ ՚ի շանց. որ ոչ
ունին փոյթ քան եթէ ուտիցեն. և
յետ կերակրոյն ապականին և ոչ
յառնեն։ Արդ ուրախ եմ վն ձեր
՚ի տր. այսուհետև արթուն կացէք.
և ՚ի բաց արարէք ՚ի ձէնջ զամ շռայ-
լութիւն. և զգազանաբարոյութիւն.
և զարտմութի. և զզրպարտութի.
և զստաբանութի. և զծաղրածութի.
և զհպարտութի. և զարբեցութիւն.
և զագահութի. և զարծաթսիրութի
և զնախատութի. և զնախանձ. և
զամ չարութիւն։
Այլ զգեցարուք զտր Յս Քս, և
ցանկութեն մարմնոյ խնամ մի տանիք։
Քահանայք հնազանդ լերուք եպիս-
կոպոսի, և սարկաւագունք քհնյից,
և ժողովուրդք սարկաւագաց։
Զանձն իմ եղիցի փոխանակ այնոցիկ

Ովք պահեն զբարի կարգաւորութիւ
զայս, և ո̃ր եղիցի ընդ ձեզ զօրհա_
նապազ: Արք սիրեցէք զհաղորդա_
կիցս ձեր. Կանայք հնազանդ լե_
րուք ըլծակցաց ձերոց.

Մանկունք պատուեցէք զհարս ձեր.
Հարք սնուցէք զորդիս ձեր ա̃ծային
խրատու. Զկուսանս պատուեցէք
իբրև զդստերս ուխտի ա̃ն. և զորս
որբասէր այրիքն իցեն իբրև զտա_
ճար ա̃յ. Տեարք խնամակալութ̃բ
հրամայեցէք ծառայից ձերոց. և
դուք ծառայք երկիւղիւ պաշտե_
ցէք զտեարս ձեր.

Եւ մի ոք 'ի ձէնջ խափան կայցէ զի
խափանումն մայր է կորստութեան.
Զայս ոչ եթէ հրաման տամ իբրև
թէ իցեմ ինչ թէպէտ և կապեալ ի
ցեմ. այլ իբրև զմի ոք 'ի ձէնջ յի_
շեցուցանեմ:

Տր̃ Յս̃ Քս̃ եղիցի ը̃ ձեզ. եղբարք
և դուք ամենեքին աղօթս արարէք
ինձ զի զքս̃ ժառանգեցից.

Յանձն առնեմ ձեզ զեկեղեցին ան-
տիոքայ. Ողջոյն տան ձեզ եկեղե-
ցիք ասիացւոց. և Պօղիկարպոս մար-
դըն այ, որում յանձն արարէք զե-
կեղեցին ասորւոց:

Ողջոյն տայ ձեզ եկեղեցին փիլիպ-
պեցւոց. ուստի և գրեմս առ ձեզ:

Ողջոյն տայ ձեզ փիլոնն սարկա-
ւագ. զորոյ կոյծ գոհանամ զի մե-
ծաւ փութով պաշտէ զիս յամ ժամ.

Ողջոյն տայ ձեզ ագթուփաս սարկա-
ւագ. որ յասորւոց հաղորդ եղե-
ւինձ 'ի քս. Ողջոյն տուք միմեանց 'ի
համբոյր սրբութեան.

Ողջոյն տամ ամենեցունց որ 'ի քս
էքդ. Ողջ լերուք մարմնով և
հոգւով և մտօք և զիս մի մո-
ռանայք յաղօթս ձեր.

Առ աւրհնն Մարկոսեան.

Գլուխ. Ա.

ԻԳՆԱ.

ՏԻՈՍ ՈՐ ԵՒ ԱԾԱԶԳԵՑԵԱԼ.
որ է Աստծընկալն. գթացեալ մաքրափայլ
քնազգեաց ճշմարիտ որդւոյ մերոյ
հաւատով և սիրով Աւրհնն Մարկո
սեացի Քնի և սպասաւորի այ.
Շնորհք ողորմութն և խաղաղու-
թիւն քեզ ամենակալէ և ի Յսե
Քնէ

Աւ.

Քնէ տնէ մերմէ բազմացի։

Ո՛վ միածին որդին այ. որ ետ զանձն իւր փոխանակ մեղաց մերոց. և փըր կեաց զմեզ յշխէս յայսմանէ չարէ և հրաւիրեաց յարքայութիւն երկնից։

Ո՛վ նա աղաչեմ առաւելուլ ՚ի շնորհս քո, և զքեզ աղաչեմ առաւելուլ ըմթացս քո. և փութալ ՚ի հաւա- սարութիւն բանից սէջն. զտկարու- թիւն տկարաց բառնալ. ոչ զի կա- տարեսցես զօրէնսն Քնի։

Պահոց և աղօթից սակս կաց. բայց մի՛ անչափ. զի մի դու ինքնին գը- լեսցես զքեզ։

՚Ի գինւոյ և ՚ի մսոյ մի՛ ամենևին զարշ համարելով հեռասցիս, այլ ի ժամա- նակի վն պարկեշտութեան։

Ո՛վ ի ոչ եթէ զարշելիք են այնոքիկ, քանզի զբարութիւս երկրի սնէ կե- րիջիք. և ուտիցէք զմիս իբրև ըզ- դալարի. և գինի ուրախ առնէ ըզ սիրտ մարդոյ. և իւղ զուարթ. և հաց հաստատէ։

Բայց ՚ի̄ չափու. և ՚ի̄ կարգի. և ՚ի̄ կամացն Ած̄ի։

Եթէ ով արդեօք ուտիցէ կամ ըմպի ցէ. թէ ոչ նուազէ՝ զի ա̄մ բարի նո վաւէ և ՚ինմանէ է։

Մի՛տ դիր ընթերցուածոց ս̄ր գը- րոց, և ոչ միայն դու գիտասցես զը- րենս այլև այլոց ուսուսցես։

Օ՛ արթիր իբրև զբարւոք զինւոր Քի̄ի զի թէ դք զինւորի և ՚ի տա- ուանս փառաւականութե̄ Տէ̄ր կապի. եթէ կարիցէ թագաւորին հաճոյ լինել. և եթէ ՚ի̄ օրինացն ոչ պատե- րազմի՝ ոչ պսակի։

Սպեալ անձն իմ փոխանակ անձին քո. և եթէ դք ասիցէ քեզ աւելի քան զոր ընկալար,

Թէպէտ և յոյժ հաւատալի երևե- ցի, հ̄ր՝ կամ պահօղ լիցէ կամ կոյս, կամ թէ նշանս առնիցէ, կամ թէ՝ մարգարէանայցէ, իբրև զգայլ տես զնա ՚ի մարթս ոչխարի թագուցեալ ապականիչս հօտի ս̄ն։

 Եթէ

Այլ եթէ ոք զխաչելութիւնն ուրա-
նայ. և զչարչարանսն ամօթ համարի,
եղիցի քեզ իբրև զհակառակորդն.
Թէպէտ և զինչս իւր աղքատաց
բաշխեսցէ, կամ թէ զլերինս փոփո-
խեսցէ. կամ թէ զանձն իւր յայրումն
տացէ. և եթէ ոք խոտորէ զօրէնսն
կամ զմարգարէսն. զոր Քս ելից
և կատարեաց, եղիցի քեզ իբրև
զանտիքրիստոս նեռն.
Այլ եթէ ոք սոսկ մարդ ասէ զՔս,
նա և հրեայ է և Սատանայ.

Գլուխ. Բ.

Զայրիսն պատուեա որք ճշ-
մարիտ այրիք իցեն.
Հայեաց և յորբս. զի Այ հայր է
որբոց և դատաւոր այրեաց.
Մի ինչ գործեսցես առանց եպիս-
կոպոսի և երիցանց. նոքա քահանայք
են. և դու սպասաւոր նց.
Նոքա մկրտեն և ձեռնադրեն և

քահանայագործեն. և դու նոցին
սպասաւորեսցես. ուստի և մեծն Սու-
փաննոս Յակոբու եղբօր տն յեմ.
Ի ժողովս մի՛ արհամարհեր. և մի՛
ոք զքո մանկութիւն արհամարհեսցէ.
Օրինակ լեր հաւատացելոց բանիւք
և գործովք. մի՛ խոտան համարիր
զծառայս, քանզի հասարակաց է բը-
նութիւնն մեր ենց.

Մի՛ գարշիր ՚ի կանանց. զի նոքա
ծնանին և դարմանեն զմարդիկ. և
սիրել պարտ է զպատճառս եղելու-
թեանս. Բայց միայն ուերամբ. զի
ոչ այր առանց կնոջ և ոչ կին առանց
առն. Սարգիսն Նազանց ՚ի չորից
նիւթոց էր. և ՚ի կողէ նր Եւայ
և փառաւոր ծնունդն տն ՚ի կուսէն
միայն.

Ոչ է գարշ օրինաւոր ամուսնութիւն
զաւակն ՚ի շնութէ, այլ [illegible]
եղելութի.

Քանզի այսպէս կամեցաւ արարիչն
չվարիլ ը առաջին եղելութեն, այլ
՚ի

՚Ի փառս իւր և զայս տնօրինեաց ա՟մ
արարիչ։

՚Ի հպարտութենէ փախիր. քանզի է
գեհեն հպարտաց Ա՟Ծ զօրանայ, զատա-
բանութ՟ի առեա, քանզի կորուսանէ
ա՟ր զայնոսիկ՝ ոյք խօսին սուտ։

Պահեա զանձն քո ՚ի չար նախանձ-
ուէ. զի գլուխ ն՟ր սատանայէ և ըն-
դունիչ կայէն։

Ո՛ քորս քո ուսա՛ սիրել զա՟ր և բա-
ճական լեզին յարս իւրեանց. նոյնպ՟ս
և զեղբարս քո՝ շահել զծակեցս իւ-
րեանց։ Ո՛ կուսանս ուսա՛ պահել
զինքեանս ա՟պ սեննակս քո՟ի.

Արկայնամիտ լեր զի լեցիս
իմաստուն։

Գլուխ. Գ.

Ս՟ողքասս մի անտես առներ
զի ողորմութ՟ի քաւէ ըն մեղք·
պահեա և զքեզ ինքն մաքուր յա՟մ
ախտէ. զի ա՟յ աշակերտ ես և տաճար

քո՟ի

ք՟սի, և քնար հոգւոյն ա՟յ։
Գիտես թէ ո՟պ անուցի զքեզ. և
թէպէտ և նուաստեմ նախանձաւոր
լեր ինձ. և նմանեա գնացից իմոց.
Ես ոչ պարծիմ ինչ յ՟ա. այլ 'ի տ՟ր
իմ յ՟ս ք՟ս. և զորդի իմ ուրիոն ու-
սուցանեմ, քանզի որ պարծին ասէ
'ի տ՟ր պարծեսցին.
Խորախճանամ 'ի մանուկ իմ ցանկալի.
զոր պահեաց ծնեալն Ա՟ծ յ՟ս ք՟ս.
Մի տ՟մ մարդոյ հաւատար. և մի 'ի
մարդ յուսար, բաղում են պաշտօ-
նեայք սատանայի, և որ դիւրաւ
հաւատայ ն՟ց՝ տկարամիտ է.
Յիշեա զԱ՟ծ և ոչ մեղանչեա յաւի-
տեան. յաղօթս մի երկմտիր, քանզի
երանեալ է որ կցորդ է նմա և ոչ
բաժանի.
Հաւատամ 'ի հայր տ՟ն մերոյ յ՟սի
ք՟սի. և 'ի միածին որդի ն՟ր, որ
ազդեաց ինձ զուրիոն վերընկալ-
ալթոույն իմոյ.
Ո՛րդ՝ տուաւելեա զընթացս քո որ

 դեակ

գեալ, պատուիրեմ քեզ առաջի ա՟յ
Հօր և յ՟սի ք՟սի և հոգւոյն ս՟բյ.
Պահեա զաւանդն իմ զոր ես և ք՟ս
աւանդեցաք քեզ, և մի դատեր զքեզ
ինքն անարժան. որում և ա՟յ հաճոյ
իսկ ես.

Յանձն առնեմ զքեզ և զեկեղեցին
անտիրացեալ պօղիկարպոսի 'ի ձ՟ռ
յ՟ս ք՟ս.

Ողջոյն տամ քեզ եպիսկոպոսք, ոնե-
սիմոս. պիտոս. դիմոս. պօղեքես.
և ա՟մ փիլիպպեցիք 'ի ք՟ս, ուստի և
գրեցի քեզ։

Ողջոյն տուր Ս°Ֆաղարդ քահանայից
և սրբասէր պաշտօնէից որ ը՟ քեզ
են. Ողջոյն տուր ժողովրդեան ա՟մ
'ի փոքրկանց մինչև 'ի մեծամեծս.
զոր յանձն առնեմ քեզ իբրև Մով-
սէս Յեսուայ որ եղև զինի ն՟ր զօ-
րապետ ժողովրդեանն.

Լռէ՛ մի՛ համարիր խստագոյն զոր ա-
ռաջիս զի թէպէտ և ոչ եմք իբրև
զն՟ս. բայց աղօթէ մք լինել. քանզի

 և

և մեք որդիք եմք Աբրահամու։
Ո՛ օրացիր ամ ուրխոն կատարելութեամբ
և քաջութեամբ. զի յայտնեցաւ դու ա-
րածես և հանես զժողովուրդ Տն
որ յանտերք և ոչ միայն հօտ Տն իւրե
զոչխար որոց ոչ իցէ հովիւ։
Ողջոյն տուր կիսխանոսի ասպնջակա-
նի իմում. և պատուեալ լծակցի նր.
և սիրեցեալ մանկանց նց. դք գտցեն
զողորմութիւն ՚ի Տնէ յաւուրն յեա-
նում. Տր պաշտաման մերում. զոր և
քեզ յանձն առնեմ ՚ի քս։
Ողջոյն տուր հաւատացելոց որ ՚ի-
լաւոդիկեայ, և մի՛ անփոյթ առներ
զորս ՚ի տարսոնեն. այլ աշխատաւի-
րութեամբ տես և զննսա, և ստուգեա
նոցա զքարոզութին։
Ողջոյն տամ մառիանոսի եպիսկոպո-
սի որ ՚ի նիապոլիս. մերձ առ դեր-
բիս գետ. Ողջոյն տուր և Մարիայ
դստեր մերոյ յոյժ իմաստնոյ, և
առ տնին եկեղեցւոյ նորա, որոյ
փոխանակ եղիցի անձն իմ։

Նայեաց և առ երկնաւորազարդ կա-
նայս․ և դու ով Տէր պայծառաց-
եալ յամ գործս բարիս։
Ած պահեսցէ զքեզ հայր միածնի
յիսուսի քրիստոսի ընդ երկայն
ժամանակս առ ՚ի յօգտակարու-
թիւն եկեղեցւոյ․ ով Տէր
՚ի տէր․ և վասն իմ աղօ-
թեա զի կատարեսցայց։

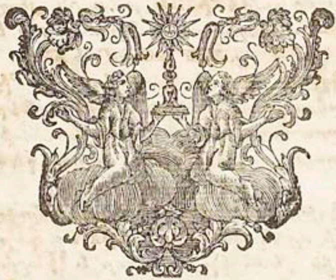

Իա

Առ Փիլիպպոս քաղաք.

Գլուխ. Ա.

ԻՊՆՍ

ՏԻՄՈ ՈՐԴ. ԱՅԼ.Օ ԳՒԼԸՑ,

Աշկերտեցուցումն այ. որ գ թացաւ հաւատով. և համբերութբ և այրով առանց կեղծաւորութե. որ է 'ի փիլիպպոս. Ողորմութի և խաղաղութի յայ հօրէ. և 'ի տեառնէ մերմէ յսէ քսէ. Որ է փրկիչ այմ մարդկան և առաւել հաւատացելոց.

Յորժամ յիշեմ զսէր ձեր եղբայրութ որ ՚ի ք՟ս զոր ցուցէք առ իս. բազում համարեցայ գրել սիրոյդ ձերում որ յ՟ս ք՟ս մարդասէր. առ ՚ի յիշել զձեզ և զընթացս ձեր որ ՚ի ք՟ս.

Զնոյն ասեմք ձեզ. զի ո՟պ և էքդ հաւասար հոգւով. զնոյն խորհեսջիք զմիակ բանն կանոնի առաքելութեան. ո՟պ և ուսոյց ձեզ երանելին Պօղոս. Զի եթէ մի է Ա՟ծ ամ՟ն հայր ք՟սի յորմէ ամ՟ն. մի և տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս միածին որդի ա՟յ որոյ ձեռին է ամ՟ն: Մի է և հոգին ս՟բ. որ խօսեցաւ ՚ի Մովսէս և ՚ի մարգարէսն ամ՟ն և յառաքեալսն.

Մի է և մկրտութի՟ն որ մահուամբ ք՟ին պարգևի, մի է և ընտրեալ եկեղեցի. Արդ ուրեմն պատշաճէ ձեզ լինել մի. և հաւասար որ ՚ի Ք՟ս. Քանզի մի է տ՟ր. և մի հաւատ. և մի մկրտութի՟ն. և մի Ա՟ծ. և հայր ամ՟ն և ՚ի վ՟ր ամ՟ն և յամենեսեան.

Ո՛չ երկուս. և ոչ երիս. այլ մի որ

էրն

երն է. և չիք ինչ առանց նր՟. որ
է միայն ճշմարիտ։

Տէր Ա՟Ծ քո ասէ տր՟ մի է, և դարձ
եալ եթէ մի հայր ստեղծ զձեզ. և
մի հայր է ասէ ամենեցուն։

Մի է և որդի բանն Ա՟Ծ միածինն
ասէ որ էն ՚ի ծոց հօր. և դարձեալ
եթէ մի տր՟ Յ՟Ս Ք՟Ս. և որ ՚ի կար-
գինէ և մի է մխիթարիչ հոգին սբ՟.

Մի է ասէ հոգին սբ՟ ոպ՟ և կոչե-
ցայք ՚ի մի յոյս կոչման ձերոյ, և դար
ձեալ եթէ զմի հոգի արբաք.

Այս այսուհետև զիմանալի պարգևս
գործէ նոյն ինքն հոգին, ոչ եթէ
երբեմն հայր, կամ երբեմն որդի. կամ
երբեմն մխիթարիչ, այլ մի հայր. մի
որդի. մի մխիթարիչ հոգի.

Վ՟Ս այսորիկ և տր՟ մեր. յորժամ
առաքէր զաշակերտան աշակերտել
զա՟մ հեթանոսս, հրաման ետ նոցա
մկրտել յանուն հօր և որդւոյ և
հոգւոյն սբ՟յ՝ ոչ ՚ի մի երբեմն անուամբ
այլ յերիս հաւասարապատուիս.

 Մի է

Մինչ որ մարմնացաւ. ո՛չ հայր և ո՛չ հոգին, այլ որդին միայն. որ կարծեօք և ո՛չ առաջօք.

Այլ ճշմարտապէս բանն մարմին եղև. և իմաստութիւն շինեաց իւր տուն. և ծնաւ իբրև զմարդ մարմնով՝ ի կուսէն Մ՚յ. բանն առանց հաղորդութեան առն.

Այսմ եբարձ յորովայնի և ծնաւ որդի. Ճշմարտապէս ծնաւ. ճշմարտապէս աճեաց. ճշմարտապէս եկեր և արբ. ճշմարտապէս խաչեցաւ և մեռաւ. և թաղեցաւ և յարեաւ.

Արդ որ այսպէս հաւատայ որպէս և եղև. երանելի է նա.

Իսկ որ ո՛չ այսպէս հաւատայ՝ դատապարտեալ է. և չէ ընդ հատ՝ ի խաչահանուացն. այլ և ուրացող իսկ է.

Գլուխ. Ի.

Արդ իշխան Տէր ուրախանայ յորժամ ուրանայ ոք ըզ-խաչն. քանզի կորուստ իւր համարի զհաւատալն 'ի խաչն.

Սաէ նշան յաղթութեան ընդդէմ զօրութե՟ն ն՟ր. զի յորժամ տեսանէ՝ սարսէ. և յորժամ լսէ՝ երկնչի.

Նաև յառաջքան զկանգնել խաչին փութայր այսպէս առնել և գործէր յորդիս անիրաւութե՟. ք՟ 'ի հրէայսն.

Սրա՛ յորժամ հանդերձեալն էր լի-նել. զարհուրէր. և 'ի յուսահատութիւն արկանէր զմատնիչն. և զորո-գայթն ցուցանէր նմա. և զխեղդ՟ն ուսուցանէր նմա.

Երկեցուցանէր և զկինն Պիղատոսի և երազով խռովեցուցանէր զնա, և ջանայր խափանել զխաչն.

Այլ և զա՟մ ապականութի՟ շարժէր առ 'ի պատրաստութի՟ իւր, ոչ է-

թէ

թէ առ 'ի զղջանալ այնպիսի չար-
եացն՝ այլ զի իմանայր զկորուստ
իւր։ Եւ արդ քանզի սկիզբն գը-
տաւ նորա պարտաւորութեան և
կորստեան խաչն Ք՟ի։

Ա՜յ անօրինակ գործէ 'ի մարդիկ ու-
րանալ զխաչն. և գայթակղել 'ի չար-
չարանսն և կոչել զմահն 'ի կարծիս.
և համարել զծնունդն 'ի կուսէն. և
զընութիւն գարշ համարել։

Եւ այսու ամենայն օգնական են այն-
պիսիքն հրէիցն՝ յուրացումն խաչին.
և հեթանոսացն՝ 'ի զրպարտութիւն կա-
խարդութեան. և հերետիկոսացն 'ի
կարծիսն. Խորագէտ է բանսարկուն
և գլուխ չար զինուորութեան.

Գողանայ զմիտս անհաստատս, և
յորժամ այլ և այլս արկանէ 'ի նա.
և այլ և այլս ցուցանէ, ապա իմաստա-
սիրէ գործել զչարն.

Ո՛ բարին բնաւ ոչ գիտէ. այլ և
լի է անարգութեամբ. վասն կամաւոր մո-
լեգնութեանն իւրոյ.

Այլ զմարդ ոչ է այսպէս որ զգործսն
Բնի զըպարտէ.
Իսկ եթէ սուկ մարդ է Բն ՚ի հոգ-
ւոյ և ՚ի մարմնոյ. ընդէ՞ր հատանես
զընձեռութիւն հաւասար մարդոյ.
Ընդէր իբրև զքանչելի ինչ որ ե-
ղև ՚ի մարդիկ զչարչարանսն կարծիս
կոչես. և զկերպարանսն մահկանաց-
ուի փառս համարիս.
Իսկ եթէ Այ է և մարդ որ միաւո-
րեցաւ և եղև մի յերկոցունց. Ընդէր
անօրէնս կոչես զՏէրն փառաց որ է
բնութիւն անբաժանելի և անփոփոխե-
լի, ընդէ՞ր անօրէնս ասես զօրէնա-
դիրն. Բանն մարմին եղև, բանն
մարդացաւ, բայց ոչ ՚ի բնականն ինչ.
այլ ՚ի միաւորութիւն որ ՚ի սկզբանն ըս
տեղծ զիմ, զիմանալի և զերևելի ա
րարածս կամաւ հօր.
Որդ ՚ի մարմնանալն զիմ հնչանդու-
թիւնս. և զախտաժէտութիւնս եղեծ.
զինարդ ասես սուկ մարդ ով բանսար
կու. այնմ որ զմեռեալս յարոյց. ըղ

բորոտսն սրբեաց զկոյրս լուսաւո֊
րեաց. և զորս կամի փոփոխէ և անձ֊
ցուցանէ իբրև զջուրն ՚ի գինի. և
զհինգ նկանակսն և զերկուս ձկունսն։
Եւ զշինուածութիւն քո զամ բանիւ
փախուցանէ. Ո՛վ ասես չար զբնու֊
թիւն կուսին և զպատուական ան֊
դամսն գարշ հոչես.

Ոչ յառաջագոյն զայսոսիկ շարժեիր
յայտնել և խոստանալ հրաման տայ
իր. զորոսն ՚ի յեգսն փոխանակել
և զեգսն յանօրէն ցանկութի ար֊
ուեաց. զայսոսիկ բարուք համարիս.
և իբրև ՚ի պարկեշտս խորախճանաս.
Ո՛վ դու հոգի մոլորութեան և պտան
կութեն եթէ յայնժամ բարի ինչ է֊
ղև. յորժամ յանօրէնութեան և աղ֊
տեղութեան վարէին. և այժմ որ ոչ
գոյ մեղք գարշ ինչ կամ խոտան, ոչ.
այլ ամ ինչ բարի և գովելի. Եւ զու֊
յորժամ անսանես՝ չար ասես զնա. և
զիւրոց ոչ տակաւին համարիս զքո զոր
՚ի կուսեն ած ՚ի վերոյ ամի ամենակալ.

Գլուխ. Գռ.

Արդ ասա ինձ ով առաջեաց ըզ-
նա, ով վկայեաց զնմանէ թէ
որ է. ում կամաց հնազանդեցաւ նա.
որոց օրինաց եղև նա կատարիչ. ոչ
կամաց մարդոյ և իշխանութեանց հնա-
զանդեցաւ. այլ հօր իւրոյ.

Դու զքեն որ ծնաւ ՚ի մարիամայ,
յոչ ծնելութէ առանց ծննդեան
դնես զօրէնս եզականութեանս. և ՚ի
խաչին բևեռես զգլուխն ամենայն
և զայսոսիկ թոյլ տաս ինձ ասել.

Քանզի ոչ եմ ես մոռացեալ զշըր-
ջապատումն իրացդ. և թէ իւր ինչ կամ
խոտորնակ գնացս ունիմ, այլ դու ես
մոռացեալ և խոտորեալ.

Իսկ ով է ծնեալն ասա ինձ. դու պար
ծիս թէ զամ ինչ գիտես. բայց ըզ-
բազումս մոռացեալ ես.

Ո կուսութեան մարիամայ յետ ծնն
դեանն. զաստղն որ առաջնորդեաց

 ո

որոց յարեւելից եկին պատարագօք ։
Ո՜ աւետիս հրեշտակապետին առ-
կուսն. զքարոզութ՟ի յառաջընթաց
կարապետին ։

Ո՜ խայտալն յորովայնի ծառային,
Է՟ առաջ տ՟ն յորովայնի կուսին. ըզ-
փառաբանութ՟ին հրեշտակացն, վ՟ս
ծնեցեալ մանկանն. զքարոզութիւն
հովուացն. զզարհուրումն հերով-
դեի վ՟ս բառնալոյ թագաւորութ՟են
և զի հրաման ետ կոտորել զման-
կունսն ։ Ո՜ փախչելն յեգիպտոս. և
անտի աստ դառնալն. զմանկաբարձ
խանձարուրսն. զմարդկապէս գլխա-
դիրն, զմսուրն զի ոչ գոյր նց՟ տեղի
և ոչ պատրաստութ՟ի ինչ մարդաբնակ ։
Ո՜ կաթնաջամբ լինելն. զածելն հա-
սակաւ. զըմնսն մարդկօրէն. զքաղցն.
զծարաւն. զվաստակելն 'ի ճանապար-
հին. զմատուցումն պատարագացն.
զթլփատելն. զմկրտելն. զձայնն հօր
վ՟ս մկրտելոյն. թէ ով է կամ ուստի ։
Ո՜ վկայութ՟ին տ՟յ վ՟ս այսորիկ որ 'ի-

վերուստ էր. զմարգարէութիւն յով-
հաննու գառն անուանելով. ըղ-
պէս պէս նշանագործութիւնս ըղ-
գովելի բժշկութիւնս. զոխրապէս
սաստելն ծովուն. զայսոցդ պղծոցդ
հալածումն. Որդ դու միայն ես խո
տորեալն և տագնապիս. և ոչ գիտես
թէ զինչ գործես զայս ամ տեսեալ
քոյ անարգես.

Այլ եթէ կոյս ծնաւ մոռացեալ ես.
և ոչ զարմանաս ընդ փառաբանութիւն
հրեշտակացն. ընդ երկրպագութի մո-
գուցն. ընդ ծագումն աստեղն, այլ
անգիտանաս վն խոնարհութեանն.
Փոքր ինչ տեսանես զխանձարուրսն
զմսուրն զթլփատութիւն. զկաթամբ
սնանելն եթէ ոչ են արժանիք այ.
Այլ տեսեր զմարդն որ զխ տիւ և
զխ գիշեր առանց ճաշակման կերակ
րոյ եկաց. և զհրեշտակսն որք պաշտե
ին զնա և զարհուրեցար.

Այլ իբրև յառաջագոյն տեսեր. զի
իբրև զմարդ մկրտեցաւ և զպատճառն
ոչ

ոչ գիտէիր. և յետ պահոցն յոր-
ժամ քաղցեալ դու քաջալերեցար.
Եւ մատուցեալ փորձէիր զնա իբ-
րև զհասարակաց մարդ. և ոչ գիտա-
ցեր թէ ով էր նա. զի ասացեր ե-
թէ որդի ես այ̃. ասա քարանցս այ-
սոցիկ հաց լինել.

Արդ ասելն եթէ դու ես որդի այ̃.
անգիտութե̃ բան է. զի թէ ճշմարտա-
պէս գիտէիր, իմանայիր արդեօք զա-
րարիչն զայն որ զոչ գոյսն 'ի գոյու̃ն
ած. և զգոյսն փոփոխեաց ոպ̃ և կա-
մեցաւ. Եւ ոչ որովայնիւ փորձէ-
իր զկարգեցուցիչն ամ̃ի և զտ̃րն փա-
ռաց. այլ մոռացար 'ի չար մտաց քոց
և լուար թէ ոչ հացիւ կեցցէ մարդ-
այլ ամ̃ բանիւ որ ելանէ 'ի բերանոյ
այ̃. Եթէ գիտացեալ էր քո եթէ
որդի է այ̃, ճանաչէիր արդեօք. թէ
որ զխ̃ օր առանց կարօտութե̃ պահ-
եաց զմարմինն, վ̃էր քաղցնոյր, և
թէ ոչ առ 'ի ցուցանել կամելով.
թէ ճշմարտապէս մարմին առ ըստ

մերում բնութեանս։

Զառաջինն ազդ արար թէ Ոջէ. և յերկրորդումն թէ մարդ է. իսկ դու անձկար 'ի վերնայինն փառացն իբրև զինայլանին. և համարձակիս ասել ցտրն քոյ եթէ որկ զանձն քո այդի 'ի վայր. որոյ ամ ինչ կարելի է.

Այլ 'ի սնափառութն կոչես զհեզն և զխոնարհն. և կերպարանիս իբրու թէ ընթեռնուս զգիրսն որ ասէ վս նր թէ հրեշտակաց պատուիրեալ է վս քո. զի 'ի բազուկս իւրեանց բարձցեն զքեզ. զի մի հարցի ոտն քո. և որ զկնի բանն է մոռացեալ ես.

Ով մոլորդ դու. որ վս քո և քոյոցն է մարգարէացեալ. եթէ 'ի վր իժի և քարբի գնասցես դու. և առոտն կոխեսցես զառիւծն և զվիշապն.

Իսկ դու որ գլուխ ես ատութն, զոր եղեր. և մարգարէքն քո դեք չարութեան. և այժմ կոխան եղէք ոտից ոտն դու և ամ զօրութեան քո.

Այլ զտրն հրեշտակք բառնան 'ի վր

ձեռաց, դու զխորդ փորձես զանփոր
ձելին. և զօրինադրին մոռացեալ ես
որ հրամայէ թէ մի փորձեսցես
զՏր Այ քո.

Նաև լռես ով պիղծ և գործոցն Այ
տնտես լինիս, եթէ քեզ տուեալ
է իշխանութիւն նոցա.

Ո՜ անկանելդ քեզ սեփհական համա
րիս. և տալ նմա զիւրն խոստանաս.
եթէ անկեալ երկիրպագանիցէ քեզ.
Ուր ընդէր ոչ զարհուրեցար դու
այսպիսի բան համարձակել ընդդէմ
տն քում. ով հոգի չարութեան և
չարամիտ. և որ առաւել չար է քան
զամ չարիս.

՚Ի ձեռն յորովայնի յաղթեցար. և
՚ի ձեռն փառասիրութե արհամար
հեցար. և ՚ի ձեռն ընչասիրութե.
և իշխանասիրութեան յանբարտա
ւանութիւն մարեցար.

Դու բերեր ապստամբ միշտ. պատ
րիչ և հեռացուցիչ մյ. և մեկնիչ
՚ի Քնէ. և օտարացուցիչ ՚ի հոգ-

ւոյն մէջ։ Դու ՚ի դասուց հրեշ-
տակաց հեռացար. և յարարչէն մեր
ժեցար. և թշնամութե̃ յարեար ՚ի-
վ̃ր առաջին ստեղծուածոյն. և արա-
րեր զնա պատուիրանազանց. և տան-
ջեցեր զայնոսիկ որ քեզ ինչ ոչ ե-
ին մեղուցեալ։

Դու և զկայէն յարուցեր սպանա-
նել զՀաբէլ. դու և ը̃ Յոբայ մար-
տեար, դու և այժմ ասացեր ցտ̃րն
եթէ անկեալ երկիրպագցես ինձ։
Վա՛յ լրբութե̃նդ այդ. վա՛յ ամբար-
տաւանութեանդ. ծառայ փախստա-
կան. ծառայ բազմահարուած որ ա-
պըստամբեաց ՚ի բարի տ̃նէ իւրմէ.
և եթող զԱ̃ծ ամ̃ն երևելեաց և
աներևութից. և ասէ լրբութ̃բ՝ ե-
թէ անկեալ երկիրպագանիցես ինձ.
Բայց և ինքն տ̃րն երկայնմտութ̃բ
համբերեաց. և խոնարհութ̃բ պա-
տասխանեաց. եթէ երթ յետս ստ̃նյ
յա, եթէ երթ սատանայ յորս ընտ-
րեցերն քեզ, և յորս սիրեցեր հա-

 րու

րութեամբ մտաց քոց։

Ես գիտեմ թէ ով եմ. կամ յում մէ առաքեցայ. կամ թէ ում վայելէ երկրպագութի̃. տն̃ ա̃յ քում ասէ երկրպագանիցես. և զնա միայն պաշտեսցես. յորմէ դուն հեռացար։

Ո՛չ եմ Ա̃յ հակառակորդ այլ գովեմ զբարձրեալն. և ոչ հրաժարիմ յերկրպագութէ̃ այնմ զոր գիտեմ պատճառ ծնելութեան իմոյ։

Զնա զնոյն ինքն գիտեմ տր̃ բնութեանց. և ես կենդանի եմ վս̃ հօր։

Գլուխ. Դ.

ՈՎ յոյսինկ եղբարք իմ, սիրով ձերում հարկեցայ առնել 'ի փառս ա̃յ. ոչ եթէ բջեմ ինչ այլ իբրև զմի ոք 'ի ձէնջ խրատ տամ ծնողացդ ընդոյք եպիսկոպոսի և քահանայից և սարկաւագաց։

Սիրեցէք զմիմեանս տէրամբ. և հաղորդութի̃ արարէք որբոց և այրեաց։

րեաց։ Նայեցարուք ՚ի կուսպանս երբե-
րև ՚ի տաճարս այ։
Արք սիրեցէք զհաղորդակիցս ձեր․
իբրև զձեր անդամս։
Կանայք սիրեցէք զայրս ձեր․ իբրև
զի մի մարմին էք զուգաւորութբ։
Իսկ եթէ որբի կամ համբերէ՝ մի
հպարտասցի․ զի մի կորուսցէ ըզ-
վարձս իւր։
Զտօնս մի արհամարհէք․ զպահս
քառասնորդացն մի կոխէք․ զի զնմա-
նութի վարուց տն ունի։
Մի անտես առնէք զշաբաթ չարչարա-
նաց տն․ զչորեք շաբաթս և զուր-
բաթս պահեցէք․ զաւելորդս ձեր
աղքատաց տայջիք։ Սփռեցէք զաղօթս
ձեր ՚ի վր եկեղեցւոյն Անտիոքաց-
ւոց․ ուստի կապեալ երթամ ՚ի
Հռովմ։ Ողջոյն տայջիք Պօղիկարպո-
սի եպիսկոպոսի։
Ողջոյն տամ անբիծ եպիսկոպոսի
ձերում պիղոսի․ և քահանայից և
սարկաւագաց ծառայակցաց իմոց․

որոց փոխանակ եղիցի անձն իմ. մ՟ն
զի հնազանդ էին եպիսկոպոսի և քա-
հանայից ՚ի տ՟ր։

Եթէ ոք Է հրէից կատարեաց ըզ-
պասեքն. կամ զնմանութ՟ի տօնից ն՟ց
ընդունի. հաղորդակից է Ա՟ծասպա-
նիցն. և որոց զառաքեալսն տ՟ն կա-
տարեցին։ Ողջոյն տայ ձեզ Փիլի-
մոն. և աղթուփոն պաշտօնեայք և
կցորդք իմ։ Ողջոյն տամ Կուսանաց և
այրեաց։ Ողջոյն տամ տ՟մ ժողովըր-
դեանդ ա՟յ. ՚ի մեծամեծաց մինչև ցը
փոքունս։ Առաքեցի առ ձեզ զդիրս
զայս ՚ի ձեռն ովբինու ընթերցողի
որ է այր Ա՟ծային և հաւատարիմ. որ
խօսեցայ Է նա ՚ի ժամանակին յոր-
ժամ մտանէի ՚ի նաւէ։

Յիշեցէք զկապանս իմ զի կատարե-
ցայց ՚ի Ք՟ս։

Ողջ լերուք հոգւով և մարմնով.
և զկատարեալն խորհեցարուք. և ՚ի
բաց դարձուցէք զերեսս ձեր յամ
գործոց անօրէնութեան և յապակա

 նո

Նողաց բանին։

Եւ զօրացարուք ՚ի շնորհացն ա̃յ մե-
րոյ և Յ̃սի Ք̃սի և հոգ-
ւոյն սրբոյ՝ յաւի-
տենական յաւիտեն-
նից Ամէն։

Յիշատակարան Տպեցման
ԱՌ Գրքոյս.

Փառք, պատիւ, գոհութիւն, և երկրպագութիւն, ամենա-
մեծ Երրորդութեան և միոյ Աստուածութեան
Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. Որ իւրով գերակատար և ամենակա-
րող զօրութեամբ և անհուն ողորմութեամբ
ետ կարողութիւն մերս անարժանու-
թեան՝ հասանել ի կատարումն տը-
պեցման գրքոյս. ի թուին փրկչին
1783. և ի թուին մերում ՌՄԼԲ.
մարտի ամսոյ 18.

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ.

ի Տպարանի Պետրոսեան Ստեփաննոսի.

Ի Յիշատակ ագուլեցի Պետրոս-
եան Յօհան. և Թումանեան Խզնա-
տէրոս ի Քս հանգուցելոց:
Արդ՝ որք հանդիպիք Այս հոգե-
շահ Մատենիս, յիշեսջիք ի Քս ի

մա

մաքուր մաղթանս ձեր միով հայր մե-
րիւ զվերոյիշեալ Յօհաննէս. և իգնա-
տիոսն, հանդերձ հոգևոր և մարմ-
նաւոր ծնողիւք և ամ՟ արեանառու
մերձաւորօք իւրեանց. որոց զհո-
գիսն տ՟ր լուսաւորեսցէ. և որք յի-
շէք յիշեալ լիջիք ՚ի Ք՟սէ
փրկչէ մերմէ Ամէն.

Նոյնպէս յետոյ յիշեսջիք ՚ի մաքուր
յաղօթս ձեր զմշակսն տպագրարանիս,
մծ՟ զշարաբարդօղս և զցրօղս կապա-
րէից զյօհաննէս զստեփաննոս և զգ-
ամանուէլ մանկունս. և զծրաջյան և զգ-
հաւատարիմ մելանահար տիրացու
կարապետ պատանին. զի աղօթիւք
ձերովք զօրացեալք, գոհունակութ՟բ
և հաւատարմութ՟բ ծառայեսցեն աղ-
գաշահ և ամ՟ահաճոյ արհեստիս տպա-
գրութ՟ն Ամէն.

ԱԿՈՒՄԲ ՈՒ
ԱՇՈՏ ԳԱԼՍՏԻՆԻ
ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ